

UCHWAŁA NR 1324/24
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 18 grudnia 2024 roku

w sprawie rozpatrzenia i przyjęcia wyników konsultacji społecznych projektu dokumentu zawierającego zbiór programów oraz przyjęcia do realizacji „Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030” i „Wojewódzkiego programu rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”

Na podstawie art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 566), art. 1 i 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917), Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480), art. 5 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491), Uchwała Nr VIII/94/19 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie przyjęcia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Św. z 2011 r., Nr 217 poz. 2537) Zarząd Województwa Świętokrzyskiego uchwala, co następuje:

§ 1

1. Przyjmuje się sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych wraz z informacją o wynikach konsultacji społecznych projektu dokumentu zawierającego zbiór programów tj.: „Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030” i „Wojewódzkiego programu rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”.
2. Przyjmuje się do realizacji „Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa

świętokrzyskiego do roku 2030” i „Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO**

RENATA JANIK

(dokument podpisano elektronicznie)

ZAŁĄCZNIK 1 DO UCHWAŁY NR 1324/24
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 18 grudnia 2024 roku

Sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych wraz z informacją o wynikach konsultacji społecznych projektu dokumentu zawierającego zbiór programów tj.: „Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030”, „Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”

1. Podstawy prawne konsultacji społecznych:

- 1) art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 566).
- 2) art. 1 i 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917).
- 3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480).
- 4) art. 5 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491).
- 5) Uchwała Nr VIII/94/19 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie przyjęcia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Święt. z 2011 r., Nr 217 poz. 2537).

2. Okres prowadzenia konsultacji społecznych:

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego na posiedzeniu w dniu 4 grudnia 2024 r. podjął uchwałę Nr 1235/24 w sprawie przyjęcia i skierowania do konsultacji społecznych projektu dokumentu zawierającego zbiór programów tj.:

„Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030”, „Wojewódzkiego

programu rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”.

Informacja o konsultacjach społecznych została zamieszczona w:

- 1) Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego: www.bip.sejmik.kielce.pl w zakładkach:
 - a) Urząd/Ogłoszenia Marszałka Województwa,
 - b) Projektowanie aktów normatywnych/Konsultacje społeczne.
- 2) na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego www.swietokrzyskie.pro w zakładce:
 - a) Aktualności Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Na ww. stronach przez cały czas trwania konsultacji społecznych dostępny był projekt konsultowanego dokumentu wraz z formularzem konsultacji.

Dokument przesłany został również drogą elektroniczną z zaproszeniem do konsultacji do:

- 1) Świętokrzyskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego,
- 2) Wojewódzkiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- 3) Młodzieżowego Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego,
- 4) Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w Morawicy,
- 5) Caritas Diecezji Kieleckiej.

Przedmiotowe konsultacje społeczne prowadzone były w terminie od dnia 5 grudnia 2024 r. do 12 grudnia 2024 r.

3. Uczestnicy konsultacji społecznych:

- a) mieszkańcy województwa świętokrzyskiego,
- b) Świętokrzyska Rada Działalności Pożytku Publicznego.

4. Wyniki konsultacji społecznych:

W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych:

- a) do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach nie wpłynęła żadna uwaga dotycząca konsultowanego dokumentu,
- b) Świętokrzyska Rada Działalności Pożytku Publicznego pozytywnie zaopiniowała projekt konsultowanego dokumentu.

5. Uwagi:

Sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji wraz z informacją o wynikach przeprowadzonych konsultacjach społecznych projektu dokumentu zawierającego zbiór programów tj.: „Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030”, „Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”, po rozpatrzeniu i przyjęciu przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, zostaną umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Województwa Świętokrzyskiego www.bip.sejmik.kielce.pl oraz na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego: www.swietokrzyskie.pro.

W związku z powyższym konsultacje społeczne projektu dokumentu zawierającego zbiór ww. programów uznaje się za przeprowadzone.

Wojewódzki program
poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania
pomocy i oparcia społecznego dla osób
z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy
i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego
do roku 2030

Wojewódzki program
rozwoju zróżnicowanych form wspieranego
zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej
dostosowanych do potrzeb osób
z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami
psychicznymi województwa świętokrzyskiego
do roku 2030

Spis treści

I. Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030	4
Wstęp	5
1. Kontekst Programu w odniesieniu do regionalnych dokumentów	7
2. System leczenia i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.....	9
2.1. Rehabilitacja społeczna	10
2.2. Rehabilitacja zawodowa	12
3. Charakterystyka aktualnego stanu pomocy społecznej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim	14
3.1. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.....	15
3.2. Środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	25
3.3. Mieszkania wspomagane i treningowe	31
3.4. Domy pomocy społecznej.....	36
3.5. Warsztaty terapii zajęciowej.....	41
3.6. Zakłady Aktywności Zawodowej.....	44
3.7. Centra integracji społecznej oraz kluby integracji społecznej	47
3.8. Przedsiębiorstwa społeczne	50
3.9. Zakłady pracy chronionej	52
4. Dobre praktyki w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w regionie świętokrzyskim	55
5. Standardy mieszkalnictwa wspieranego dla osób chorujących psychicznie	61
6. Cele Programu	63
7. Realizacja programu.....	68

II. Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030	69
1. Wprowadzenie	70
2. Sytuacja osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego na świętokrzyskim rynku pracy	73
3. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi - działania podejmowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach w ramach realizacji RPOZP do 2030 roku	78
3.1. Zadanie 1. Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego przez Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej	79
3.2. Zadanie 2. Organizacja szkoleń zawodowych w ramach projektów „Pracownik kapitałem firmy. Postaw na jego rozwój z bazą usług rozwojowych” oraz „Buduj swój rozwój – Baza Usług Rozwojowych”	81
3.3. Zadanie 3. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla osób poszukujących pracy w tym grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej w ramach priorytetu 10 <i>Aktywni na rynku pracy programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027</i>	83
3.4. Zadanie 4. Prowadzenie kampanii szkoleniowo – informacyjnej promującej zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi adresowanej do pracodawców oraz kadry publicznych służb zatrudnienia	85
4. Monitoring realizacji działań	86
5. Piśmiennictwo	87
Spis map, tabel, wykresów	88
Wykaz skrótów	90

- I. Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030

Wstęp

Ochronę zdrowia psychicznego według zapisów ustawy z dnia 9 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym. Zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji¹.

Udzielanie pomocy osobom w kryzysie zdrowia psychicznego jest zadaniem publicznym, realizowanym w różnych obszarach przez jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji oraz oświaty. Ze współpracy tych instytucji wywodzi się idea oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w której szczególną rolę przypisuje się gminnym i powiatowym jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Zgodnie z zapisami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 samorządy województw powinny realizować zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi mieszczące się w zakresie polityki społecznej, w tym:

1. Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego, do którego przypisano następujące zadania:
 - 1) aktualizacja wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego;
 - 2) wspieranie projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym zapewnienie ciągłości i skuteczności realizowanym działaniom.
2. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi, do której przypisano następujące zadania:

¹ Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2024 poz. 917).

- 1) zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) aktualizacja i wdrażanie wojewódzkiego programu rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej, adresowanej do pracodawców, promującej zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi².

W związku z powyższym opracowanie i realizacja „Wojewódzkiego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030” zwanego dalej Programem, jest zadaniem wynikającym z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Program skupia się na zorganizowaniu sprawnego systemu oparcia społecznego osób w kryzysie zdrowia psychicznego, poprzez deinstytucjonalizację usług społecznych skierowanych do osób w kryzysie zdrowia psychicznego. Deinstytucjonalizacja w tym zakresie rozumiana jest m.in.: jako wsparcie osób w kryzysie zdrowia psychicznego poprzez wsparcie pracowników, organizacji działających na ich rzecz, jak również rozwój dziennych, domowych i środowiskowych form opieki na poziomie lokalnym.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego opracował Program w zakresie pomocy i oparcia społecznego, natomiast program w zakresie aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego przygotował Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach. Wojewódzkie programy strategiczne zawarte w niniejszym dokumencie stanowią komplementarne wsparcie dla instytucji organizacji i podmiotów realizujących zadania z zakresu pomocy osobom z zaburzeniami zdrowia psychicznego w naszym regionie.

² Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030 (Dz.U. 2023 poz. 2480).

1. Kontekst Programu w odniesieniu do regionalnych dokumentów

Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030 jest zgodny z założeniami najważniejszych obowiązujących regionalnych dokumentów strategicznych.

Wojewódzki Program jest spójny ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 przyjętą uchwałą Nr XXXII/435/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 maja 2021 roku. W celu strategicznym nr 5 określone zostały priorytetowe kierunki działań tj. wspieranie, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr systemu pomocy i integracji społecznej w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnościami oraz zaburzeniami psychicznymi. W omawianym dokumencie jedną z kluczowych grup adresatów są osoby z niepełnosprawnościami, w tym osoby niesamodzielne, z zaburzeniami psychicznymi, osoby chorujące przewlekłe oraz ich opiekunowie. Strategia wyznacza rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. Strategia w zakresie wspierania zdrowia psychicznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego rekomenduje zwiększenie dostępności programów terapeutycznych, tworzenie centrum zdrowia psychicznego, budowanie kadry specjalistów. Strategia rekomenduje przeciwdziałanie stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz tworzenie zespołów oparcia społecznego i leczenia środowiskowego³.

Program jest również spójny z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2023 -2025. W Regionalnym Planie wyznaczono pięć obszarów interwencji. Obszar III dedykowany został osobom w kryzysie zdrowia psychicznego. Cel wyznaczony w omawianym obszarze to „Poprawa dostępu do usług opieki psychiatrycznej oraz oparcia społecznego dla dzieci i młodzieży, oraz dorosłych doświadczających kryzysu psychicznego”. W założeniach Regionalnego Planu kluczowym we wdrażaniu procesu deinstytucjonalizacji jest rozwój usług środowiskowych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego jak najbliżej miejsca zamieszkania. W działalności podmiotów zaangażowanych we wsparcie osób w kryzysie zdrowia psychicznego należy zwrócić szczególną uwagę na kwestię koordynacji usług społecznych i zdrowotnych. Celem rozwoju usług w formie środowiskowej oraz dziennej jest ograniczenie liczby hospitalizacji z powodu zaburzeń psychicznych, ograniczenie liczby osób przebywających w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz poszerzenie oferty pomocowej w środowisku lokalnym. Oferta ta ma pozwolić na wybór usług uwzględniających

³ Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 (uchwała Nr XXXII/435/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 maja 2021 roku)

podmiotowość jednostki, jej indywidualne potrzeby i możliwość pełnienia przez nią dotychczasowych ról społecznych⁴.

Regionalny Program Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 zatwierdzony Decyzją Wykonawczą Komisji Europejskiej w swoich zapisach wyznacza działania w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi. W Regionalnym Programie w celu szczegółowym ESO4.11. w zakresie realizacji przedsięwzięć z EFS zapisano deinstytucjonalizację usług społecznych skierowanych do osób dorosłych z problemami zdrowia psychicznego, w tym do osób uzależnionych. Natomiast w zakresie projektów finansowanych z EFRR w celu szczegółowym RSO4.5 zapisano deinstytucjonalizację świadczenia usług zdrowotnych, w tym z zakresu opieki psychiatrycznej, obejmującej m.in. rozwój dziennych, domowych i środowiskowych form opieki, a także środowiskowej opieki psychiatrycznej poprzez budowę, przebudowę i modernizację obiektów i ich wyposażenie, w szczególności dla osób starszych, z niepełnosprawnościami⁵.

Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030 stanowi rozszerzenie Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Świętokrzyskiego do 2030 roku w zakresie pomocy i oparcia społecznego.

Za szczególnie istotne należy uznać odwoływanie się w regionalnych dokumentach strategicznych do środowiskowego modelu pomocy i deinstytucjonalizacji usług społecznych jako podstawy zapewnienia terapii i wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

⁴ Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2023 -2025 (uchwała Nr 6992/23 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 kwietnia 2023 r.)

⁵ Regionalny Program Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 zatwierdzony Decyzją Wykonawczą Komisji Europejskiej C(2022) 8862 z dn. 07.12.2022 r.

2. System leczenia i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁶

Poprawa sytuacji życiowej osób z zaburzeniami psychicznymi wymaga nie tylko leczenia i rehabilitacji zdrowotnej, ale także skutecznych działań w zakresie upowszechniania różnych form wsparcia i pomocy oferowanych przez instytucje życia społecznego. Świadczenia udzielane osobom z zaburzeniami psychicznymi podzielić można na dwa rodzaje: świadczenia z zakresu opieki zdrowotnej i świadczenia z zakresu wsparcia społecznego. Świadczenia te udzielane są w ramach powszechnej opieki zdrowotnej i w ramach pomocy społecznej. We współczesnej psychiatrii od lat odchodzi się od instytucjonalnego modelu leczenia, stawiając na terapię środowiskową, choć nie zawsze pacjenci i ich rodziny są skłonni do zamiany szpitala na alternatywne miejsce leczenia. Z modelem środowiskowym wiążą się liczne korzyści, m.in.: jest on bardziej dostępny, ogranicza negatywne aspekty leczenia (izolacja), ułatwia przestrzeganie praw pacjentów i przywraca im godność. Deinstytucjonalizacja lecznictwa psychiatrycznego i tworzenie nowych form opieki wymagają właściwego dopasowania wsparcia do potrzeb i deficytów społecznego funkcjonowania podopiecznych, uwzględnienia kontekstu zarówno medycznego, jak i społeczno-kulturowego.

Model środowiskowy opieki psychiatrycznej to dążenie do niwelowania potrzeby hospitalizacji psychiatrycznej poprzez umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi alternatywnych form pomocy wobec pobytu w szpitalu i przybliżanie ich do miejsc zamieszkania chorych takich jak: aktywne poradnie z szeroką ofertą terapeutyczną, mobilne zespoły środowiskowe oferujące w zwiększonym zakresie możliwość świadczenia pomocy w domu chorego, placówki terapii i rehabilitacji w warunkach pobytu dziennego.

Obok pomocy zdrowotnej, w modelu środowiskowej opieki oferuje się wiele różnych, dostosowanych do potrzeb form wsparcia społecznego (np. pomoc bytowa, mieszkaniowa, kryzysowa) i uczestnictwa (różne formy wspomaganego nauki, chronionego lub wspomaganego zatrudnienia, poradnictwa zawodowego). Istotnymi cechami opieki środowiskowej są: dostępność pomocy, jej indywidualizacja i dostosowanie, koordynacja i zachowanie ciągłości wtedy, gdy jest ona potrzebna. Warunkiem efektywnego funkcjonowania takiego systemu jest także odpowiedzialna i otwarta na potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi społeczność lokalna.

⁶ Rozdział opracowano w znacznej części na podstawie publikacji „Standard mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie” powstałej w ramach projektu „Standardy w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalu psychiatrycznym” Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, współfinansowanego ze środków EFS.

Model psychiatrycznej opieki środowiskowej cechuje zatem deinstytucjonalizacja, upodmiotowienie, odpowiedzialność, nastawienie na społeczność (wspólnotę). W odniesieniu do opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi oznacza to przeniesienie ciężaru pomocy z instytucji szpitala psychiatrycznego do ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych, organizacji pozarządowych umiejscowionych w środowisku lokalnym. Upodmiotowienie oznacza odejście od postrzegania tych osób jako potrzebujących ciągłej opieki na rzecz stwarzania możliwości wyboru i większej autonomii. Z kolei odpowiedzialność, to działanie ukierunkowane na społeczność lokalną, która powinna stwarzać osobom w kryzysie zdrowia psychicznego odpowiednie środowisko życia, cechujące się akceptacją i pozytywnymi postawami.

2.1. Rehabilitacja społeczna

Organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę. Bezpośrednim organizatorem zadania w gminie może być ośrodek pomocy społecznej/centrum usług społecznych, lub zadanie to może zostać zlecone zewnętrznym podmiotom. Odpłatność za specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby wymagającej pomocy w tej formie, na wniosek osoby zainteresowanej lub jej opiekuna, w zależności od posiadanego dochodu na osobę w rodzinie⁷.

W myśl ustawy o ochronie zdrowia psychicznego jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczenia zdrowotne w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej – organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych. Oparcie społeczne polega w szczególności na:

- 1) podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia;
- 2) organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji;
- 3) udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej⁸.

⁷ Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. 2024 poz. 816)

⁸ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2024 poz. 917)

Rehabilitację społeczną osób z zaburzeniami psychicznymi zapewniają:

- Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, do których zaliczamy: środowiskowy dom samopomocy i klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Okres korzystania z miejsca całodobowego pobytu w środowiskowym domu samopomocy nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy w uzasadnionych przypadkach, przy czym maksymalny okres pobytu całodobowego osoby w roku kalendarzowym nie może być dłuższy niż 8 miesięcy. Środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi – są to dzienne ośrodki oferujące rehabilitację społeczną i wsparcie. Program rehabilitacji polega na treningach umiejętności społecznych, terapii zajęciowej oraz różnych formach aktywizacji społecznej. Środowiskowe domy samopomocy są miejscami, w których podopieczni, czyli najczęściej osoby niepełnosprawne intelektualnie lub wykazujące zaburzenia psychiczne, uczą się samodzielnego funkcjonowania. Zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą⁹. Organizowanie i funkcjonowanie tego typu placówek reguluje rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku w sprawie środowiskowych domów samopomocy. Unormowane prawnie instytucje przeznaczone są więc dla osób przewlekłe psychicznie chorych, dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym) oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych¹⁰;
- Mieszkania wspomagane, treningowe lub aktywizacyjne, które mają na celu przywracanie osobom chorującym psychicznie umiejętności społecznych w warunkach samodzielnego mieszkania i tym samym umożliwiają im powrót do prawidłowego funkcjonowania społecznego. Mieszkanie treningowe lub wspomagane jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkania zapewniają warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2023 poz. 901).

¹⁰ Obwieszczenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. 2020 poz. 249).

- Domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi – zabezpieczają potrzeby bytowe, opiekuńcze i pielęgnacyjne podopiecznych. DPS-y realizują też programy aktywizujące i podnoszące sprawność mieszkańców przez udział w terapii zajęciowej i rehabilitacji leczniczej. Zapewniają także dostęp do badań lekarskich, specjalistycznej diagnozy oraz świadczeń terapeutycznych i psychologicznych, zaopatrzenie w odpowiednie leki i przedmioty ortopedyczne.

2.2. Rehabilitacja zawodowa

Rehabilitacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi służą:

- Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) – to miejsca realizacji procesu kompleksowej rehabilitacji wobec dorosłych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia i profesjonalnej pomocy na drodze przystosowywania się do aktywnego życia, szczególnie zawodowego i społecznego. W zajęciach uczestniczą osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, najczęściej intelektualnej, ze schorzeniami psychicznymi, z niepełnosprawnością sprzężoną, z dysfunkcją ruchu, słuchu, wzroku, ale też osoby przewlekle chore. Są to dzienne ośrodki przygotowujące do podjęcia zatrudnienia. Oferują dość intensywny program rehabilitacji społecznej i aktywizacji zawodowej. Zawierają elementy wsparcia zawodowego polegające na doradztwie zawodowym i pomocy w zdobywaniu miejsc pracy. Kładą nacisk na nabywanie kwalifikacji niezbędnych do podjęcia pracy;
- Zakłady aktywności zawodowej (ZAZ) – są to zakłady pracy, których celem statutowym jest aktywizacja zawodowa osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a także osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, niepełnosprawność intelektualną lub chorobę psychiczną. Gmina, powiat oraz fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, może utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę i uzyskać dla niej status zakładu aktywności zawodowej, jeżeli co najmniej 70% osób zatrudnionych w tej jednostce stanowią osoby z niepełnosprawnościami;
- Zakłady pracy chronionej – są to przedsiębiorstwa przystosowane do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Do głównych celów ich funkcjonowania należy nie tylko wypracowanie zysku, jak w każdej firmie, ale także aktywizacja zawodowa osób, które nie poradziłyby sobie na otwartym rynku pracy. Pracodawca starający się o statut zakładu pracy chronionej ma możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności;
- Centra integracji społecznej (CIS) – są to instytucje, które mają charakter edukacyjny, a jednym z elementów edukacji może być praca ich podopiecznych w ramach

działalności handlowej, usługowej lub wytwórczej. Działalność CIS została określona w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym. Celem działalności CIS jest reintegracja społeczna i zawodowa osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Efektem uczestnictwa w CIS jest zdobycie umiejętności pozwalających na podjęcie pracy u pracodawcy, rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub podjęcie wspólnych działań m.in. w ramach spółdzielni socjalnej¹¹;

- Kluby integracji społecznej (KIS) – mają na celu udzielanie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych jako wartości na rynku pracy. W klubach integracji społecznej można organizować i prowadzić w szczególności:
 - 1) programy zatrudnienia tymczasowego mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy, u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilno-prawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia;
 - 2) poradnictwo prawne;
 - 3) działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych. Uczestnictwo w klubach integracji społecznej jest dobrowolne.
- Przedsiębiorstwa społeczne – jest to forma aktywności społeczno-gospodarczej prowadzonej przez organizację pozarządową, spółdzielnię socjalną czy spółkę handlową nienastawioną na zysk. Z założenia zyski z działalności przedsiębiorstwa społecznego nie zwiększają dochodu udziałowców czy właścicieli, tylko są przeznaczone na realizację celów społecznych lub rozwój pracowników i integrację ich wspólnoty. Definiując przedsiębiorstwa społeczne, trzeba zwrócić uwagę także na ich dychotomiczny wymiar. Tego rodzaju przedsięwzięcia mają bowiem charakter zarówno ekonomiczny jak i przedsiębiorczy, oraz społeczny. Za główne zasady funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych uznaje się partycypacyjną i społeczną przedsiębiorczość, zatrudnienie i spójność społeczną, wzajemną ochronę i pomoc społeczną oraz rozwój lokalny. Szczególne obszary aktywności przedsiębiorstw społecznych to m.in.: usługi społeczne, ochrona zdrowia, produkcja rolnicza, rzemiosło, usługi dla mieszkańców, edukacja.

¹¹ Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. 2022 poz. 2241).

3. Charakterystyka aktualnego stanu pomocy społecznej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego na potrzeby opracowania niniejszego Programu dokonał diagnozy sytuacji osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz systemu pomocy i wsparcia społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi. Charakterystyka została oparta na analizie danych zastanych, znajdujących się w zasobach Centralnej Aplikacji Statystycznej, rejestrów Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz danych uzyskanych z Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach i Kuratorium Oświaty w Kielcach.

W województwie świętokrzyskim w 2023 roku osoby w kryzysie zdrowia psychicznego stanowiły 13% z grupy osób z niepełnosprawnościami wg. danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Zdecydowanie najczęstszą przyczyną wydania orzeczeń o niepełnosprawności w zakresie zdrowia psychicznego były choroby psychiczne (4 221). Następnie należy wskazać całościowe zaburzenia rozwojowe (1 546) i upośledzenia umysłowe (634).

Tabela 1. Przyczyny niepełnosprawności osób dorosłych wg. danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2023 roku.

Symbol	do 16 r.ż.	po 16 r.ż.	Razem	%
01-U-upośledzenia umysłowe,	162	4 72	634	1%
02-P-choroby psychiczne,	183	4 038	4 221	8%
03-L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,	273	1 677	1 950	4%
04-O-choroby narządu wzroku,	201	1 073	1 274	2%
05-R-upośledzenia narządu ruchu,	309	18 157	1 8466	35%
06-E-epilepsja,	235	540	775	1%
07-S-choroby układów oddechowego i krążenia,	602	8 197	8 799	17%
08-T-choroby układu pokarmowego,	76	1 838	1 914	4%
09-M-choroby układu moczowo-płciowego,	109	3 414	3 523	7%
10-N-choroby neurologiczne,	383	6 242	6 625	12%
11-I-inne schorzenia (endokrynologiczne, metaboliczne, enzymatyczne)	447	2 975	3 422	6%
12-C-całościowe zaburzenia rozwojowe.	1 196	350	1 546	3%
Razem	4 176	48 973	53 149	100%

Źródło danych: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

76% przyznanych orzeczeń niepełnosprawności typu kryzysu zdrowia psychicznego stanowiły orzeczenia przyznane dla osób po 16 roku życia. Łączna liczba orzecznictwa na upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne, całościowe zaburzenia rozwojowe przyznana osobom po 16 roku życia wynosiła 4 860 orzeczeń, natomiast dla osób do 16 roku życia liczba ta wynosiła 1 541 orzeczeń.

Diagnoza sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego dokonana w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 określa rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych w dorosłej populacji (wiek 18+) w okresie całego życia. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych według wielkości miejsca zamieszkania wskazuje na pewną zależność. Najmniejsze rozpowszechnienie notujemy na wsiach i w wielkich miastach powyżej 200 tys. mieszkańców, gdzie nie przekracza 20%, znacznie wyższe, bo sięgające 30%, w miastach małych do 50 tys. mieszkańców i w miastach średniej wielkości do 200 tys. mieszkańców. Nie można wykluczyć, że na wsiach rolę ochronną odgrywają takie czynniki jak oparcie, które dają więzi rodzinne i sąsiedzkie, a w wielkich miastach większy udział osób z wykształceniem wyższym oraz mniejszy na ogół poziom bezrobocia w porównaniu z mniejszymi miastami.

Występowanie zaburzeń psychicznych w życiu potwierdza ponad 25% mężczyzn i nieco mniej niż 20% kobiet. **Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych zwiększa się wraz z wiekiem od 19,2% w wieku 18-29 do 34,2%, odsetek ten wzrasta do 46,6% dla osób w wieku 65 lat i więcej. Szczyt rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych wśród seniorów przypada na wiek 65-69 lat, następnie po 70 roku życia rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych spada**¹². Kluczową rolę w procesie zapobiegania chorobom psychicznym jest profilaktyka na każdym etapie życia, poprzez wsparcie w formie kompleksowych usług o charakterze terapeutyczno-psychologicznym oraz kompleksowych usług o charakterze profilaktyczno-zdrowotnym i aktywizującym. Szczególnie z uwzględnieniem wielkości grupy najbardziej zagrożonej kryzysem zdrowia psychicznego.

3.1. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych w ramach wsparcia środowiskowego osób z zaburzeniami psychicznymi realizują specjalistyczne usługi opiekuńcze. Usługi te są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

W Polsce specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane są od 1995 roku i zostały wprowadzone w konsekwencji uchwalenia ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest budowanie lub odtwarzanie umiejętności potrzebnych do samodzielnego funkcjonowania, które odbywa się poprzez motywowanie i wspieranie w aktywności w codziennych czynnościach¹³.

¹² Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. poz. 2480).

¹³ Bronowski P., Sawicka M., Specjalistyczne usługi opiekuńcze jako instrument kompensowania sieci społecznych osób chorych psychicznie, Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, Warszawa 2011 r.

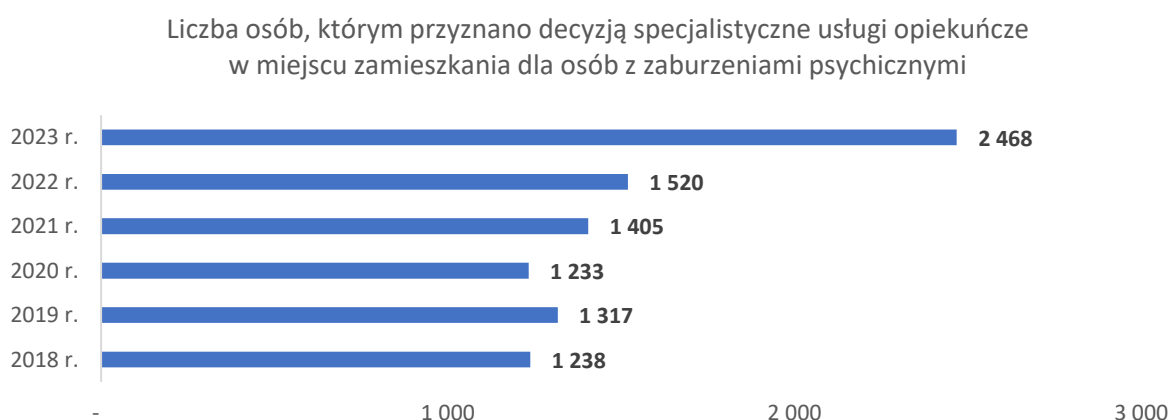
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi mogą obejmować:

- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza: kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych oraz wspieranie, także w formie asystowania w codziennych czynnościach życiowych (samoobsługa, zwłaszcza wykonywanie czynności gospodarczych i porządkowych, w tym umiejętność utrzymania i prowadzenia domu, dbałość o higienę i wygląd, utrzymywanie kontaktów z domownikami, rówieśnikami, w miejscu nauki i pracy oraz ze społecznością lokalną, wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego, korzystanie z usług różnych instytucji);
- interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, w tym: pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych – poradnictwo specjalistyczne, interwencje kryzysowe, wsparcie psychologiczne, rozmowy terapeutyczne, ułatwienie dostępu do edukacji i kultury, doradztwo, koordynacja działań innych służb na rzecz rodziny, której członkiem jest osoba uzyskująca pomoc w formie specjalistycznych usług, kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z osobami bliskimi, współpraca z rodziną – kształtowanie odpowiednich postaw wobec osoby chorującej, niepełnosprawnej;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, w tym: w uzyskaniu świadczeń socjalnych, emerytalno-rentowych, w wypełnieniu dokumentów urzędowych;
- wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w tym zwłaszcza w: szukaniu informacji o pracy, pomoc w znalezieniu zatrudnienia lub alternatywnego zajęcia (uczestnictwo w zajęciach warsztatów terapii zajęciowej, zakładach aktywności zawodowej, środowiskowych, domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej, klubach pracy), kompletowaniu dokumentów potrzebnych do zatrudnienia, przygotowaniu do rozmowy z pracodawcą, wspieranie i asystowanie w kontaktach z pracodawcą, rozwiązywaniu problemów psychicznych wynikających z pracy lub jej braku;
- pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi, w tym: nauka planowania budżetu, asystowanie przy ponoszeniu wydatków, pomoc w uzyskaniu ulg w opłatach, zwiększanie umiejętności gospodarowania własnym budżetem oraz usamodzielnianie finansowe;
- pielęgnacja – jako wspieranie procesu leczenia, w tym: pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków w aptecce, pilnowanie

przyjmowania leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania;

- rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty z zakresu rehabilitacji ruchowej, lub fizjoterapii (współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług);
- pomoc mieszkaniowa (w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu opłat, w organizacji drobnych remontów, adaptacji, napraw, likwidacji barier architektonicznych, kształtowanie właściwych relacji osoby uzyskującej pomoc z sąsiadami i gospodarzem domu);
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Warunki i tryb ustalania oraz pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych¹⁴.

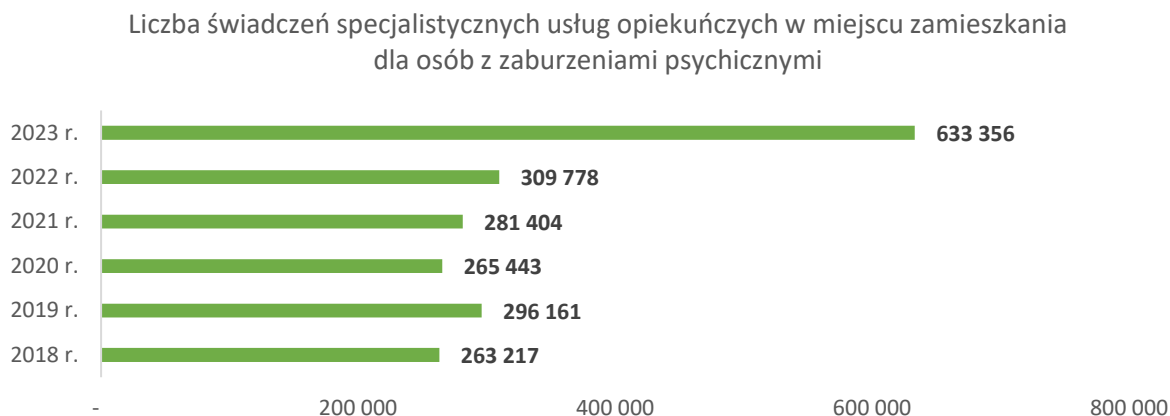
Wykres 1. Liczba osób, którym przyznano decyzją specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. świętokrzyskim w latach 2018-2023 r.

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-03-R w CAS.

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które korzystają ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w ciągu ostatnich kilku lat, systematycznie się zwiększa. W 2018 roku takich osób w województwie świętokrzyskim było 1 238, w 2023 roku aż 2 468.

¹⁴ (Dz.U. 2024 poz. 816)

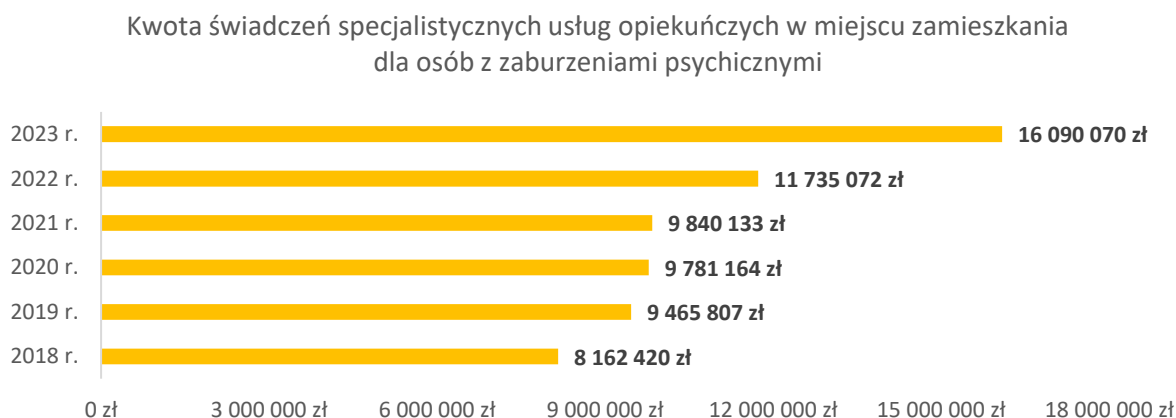
Oznacza to, że w ciągu sześciu lat liczba osób, które korzystają ze specjalistycznych usług opiekuńczych, powiększyła się blisko dwukrotnie. W samym 2023 roku odnotowano 62% wzrost liczby osób, którym przyznano decyzją specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wykres 2. Liczba świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. świętokrzyskim w latach 2018-2023 r.

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-03-R w CAS.

Jeszcze bardziej zauważalny wzrost zapotrzebowania na tego typu usługi widoczny jest przy analizie liczby udzielonych świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Porównując 2018 rok, kiedy takich usług było 263 217 do 2023 roku, w którym udzielono 633 356 usług tego typu, obserwujemy 140% wzrost liczby udzielonych tego rodzaju świadczeń. W 2023 roku liczba świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi wzrosła o 323 578 świadczeń w odniesieniu do 2022 roku.

Wykres 3. Wydatkowana kwota świadczeń na specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. świętokrzyskim w latach 2018-2023 r.

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-03-R w CAS.

W związku ze zwiększaniem się liczby świadczeń rośnie również suma kwot wydatkowanych na powyższe usługi. W badanym sześcioletnim okresie wzrosły o 97% łączne wydatki na świadczenia związane ze specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim: z 8 162 420 zł w 2018 roku do 16 090 070 zł w 2023 roku.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób w gminach województwa świętokrzyskiego korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. Zdecydowanie najwięcej osób korzystających z tego typu usług mieszka na terenie dużych miast województwa tj. miasto Kielce (1 485), Starachowice (178), Ostrowiec Świętokrzyski (79), Skarżysko-Kamienna (77).

Tabela 2. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w gminach woj. świętokrzyskiego w 2023 roku.

Gmina	Liczba osób korzystających z usług	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Busko-Zdrój	12	754	75 400 zł
Gnojno	1	120	12 000 zł
Nowy Korczyn	4	462	45 230 zł
Pacanów	26	3 458	196 371 zł
Solec-Zdrój	0	0	-
Stopnica	3	628	31 700 zł
Tuczępy	0	0	-
Wiślica	0	0	-
razem w powiecie buskim	46	5 422	360 701 zł
Imielno	8	966	92 380 zł
Jędrzejów	62	6 550	464 840 zł
Małogoszcz	12	884	106 080 zł
Nagłowice	1	41	2 740 zł
Oksa	0	0	-
Sędziszów	8	969	44 650 zł
Słupia	0	0	-
Sobków	0	0	-
Wodzisław	1	96	6 880 zł
razem w powiecie jędrzejowskim	92	9 506	717 570 zł
Bejsce	0	0	-
Czarnocin	0	0	-
Kazimierza Wielka	3	471	59 750 zł
Opatowiec	0	0	-
Skalbmierz	0	0	-
razem w powiecie kazimierskim	3	471	59 750 zł
M. Kielce	1 485	372 461	9 891 834 zł
Bieliny	1	176	10 190 zł
Bodzentyn	2	138	17 745 zł
Chęciny	11	507	55 385 zł
Chmielnik	5	380	38 000 zł
Daleszyce	54	3 648	337 550 zł
Górno	2	140	10 875 zł
Łagów	0	0	-
Łopuszno	7	571	64 160 zł

Gmina	Liczba osób korzystających z usług	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Mastów	30	2 380	257 105 zł
Miedziana Góra	5	1 057	50 000 zł
Mniów	7	536	56 320 zł
Morawica	14	1 614	61 722 zł
Nowa Słupia	1	113	11 932 zł
Nowiny	0	0	-
Piekoszków	7	619	46 424 zł
Pierzchnica	1	84	7 000 zł
Raków	10	935	39 444 zł
Strawczyn	8	1 000	73 340 zł
Zagnańsk	8	1 451	70 213 zł
razem w powiecie kieleckim	173	15 349	1 207 405 zł
Fałków	1	192	11 520 zł
Gowarczów	0	0	-
Końskie	31	2 262	195 345 zł
Radoszyce	9	154 305	81 083 zł
Ruda Maleniecka	0	0	-
Słupia Konecka	0	0	-
Smyków	1	72	5 040 zł
Stąporków	0	0	-
razem w powiecie koneckim	42	156 831	292 988 zł
Baćkowice	3	244	23 040 zł
Iwaniska	0	0	-
Lipnik	16	1 277	67 750 zł
Opatów	18	1 405	85 401 zł
Ożarów	11	937	82 280 zł
Sadowie	0	0	-
Tarłów	13	2 188	94 500 zł
Wojciechowice	0	0	-
razem w powiecie opatowskim	61	6 051	352 971 zł
Bałtów	0	0	-
Bodzechów	0	0	-
Ćmielów	10	1 263	58 985 zł
Kunów	0	0	-
Ostrowiec Świętokrzyski	79	8 984	248 920 zł
Waśniów	0	0	-
razem w powiecie ostrowieckim	89	10 247	307 905 zł
Działoszyce	0	0	-
Kije	0	0	-
Michałów	0	0	-
Pińczów	13	1 921	80 834 zł
Złota	0	0	-
razem w powiecie pińczowskim	13	1 921	80 834 zł
Dwikozy	6	928	39 000 zł
Klimontów	10	1 303	89 960 zł
Koprzywnica	4	1 362	38 741 zł
Łoniów	20	2 428	169 732 zł
Obrazów	4	603	31 737 zł
Samorzec	16	2 156	134 497 zł
Sandomierz	12	1 947	109 000 zł
Wilczyce	0	0	-

Gmina	Liczba osób korzystających z usług	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Zawichost	1	120	10 750 zł
razem w powiecie sandomierskim	73	10 847	623 417 zł
Bliżyn	6	636	63 600 zł
Łączna	0	0	-
Skarżysko Kościelne	1	84	8 400 zł
Skarżysko-Kamienna	77	9 703	617 704 zł
Suchedniów	0	0	-
razem w powiecie skarżyskim	84	10 423	689 704 zł
Brody	0	0	-
Mirzec	0	0	-
Pawłów	0	0	-
Starachowice	178	17 190	424 666 zł
Wąchock	4	500	31 500 zł
razem w powiecie starachowickim	182	17 690	456 166 zł
Bogoria	15	1 585	136 477 zł
Łubnice	3	205	10 250 zł
Oleśnica	5	520	52 000 zł
Osiek	14	2 360	125 000 zł
Połaniec	4	294	20 500 zł
Rytwiany	5	408	12 870 zł
Staszów	25	3 549	257 250 zł
Szydłów	0	0	-
razem w powiecie staszowskim	71	8 921	614 347 zł
Kluczewsko	0	0	-
Krasocin	7	433	67 000 zł
Moskorzew	6	979	70 914 zł
Radków	15	2 496	110 250 zł
Secemin	7	1 498	32 250 zł
Włoszczowa	19	1 810	154 064 zł
razem w powiecie włoszczowskim	54	7 216	434 478 zł
razem w woj. świętokrzyskim	2 468	633 356	16 090 070 zł

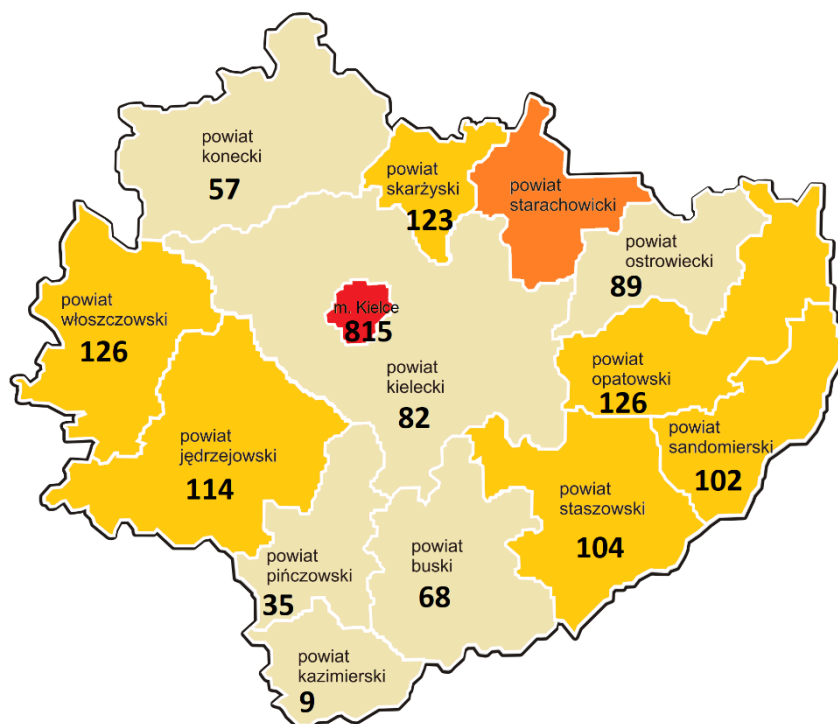
Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-03-R w CAS.

Specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 roku nie odnotowano wśród 35 gmin: Solec-Zdrój, Tuczępy, Wiślica, Oksa, Słupia, Sobków, Bejsce, Czarnocin, Opatowiec, Skalmierz, Łagów, Nowiny, Gowarczów, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka, Stąporków, Iwaniska, Sadowie, Wojciechowice, Bałtów, Bodzechów, Kunów, Waśniów, Działoszyce, Kije, Michałów, Złota, Wilczyce, Łączna, Suchedniów, Brody, Mirzec, Pawłów, Szydłów, Kluczewsko.

Pozostałe 67 gmin świadczyło usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania.

Na potrzeby określenia w województwie świętokrzyskim wewnątrzregionalnego natężenia problemu, jakim jest kryzys zdrowia psychicznego, obliczony został wskaźnik liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 100 tys. mieszkańców.

Mapa. 1. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 100 tys. mieszkańców w woj. świętokrzyskim w 2023 r.

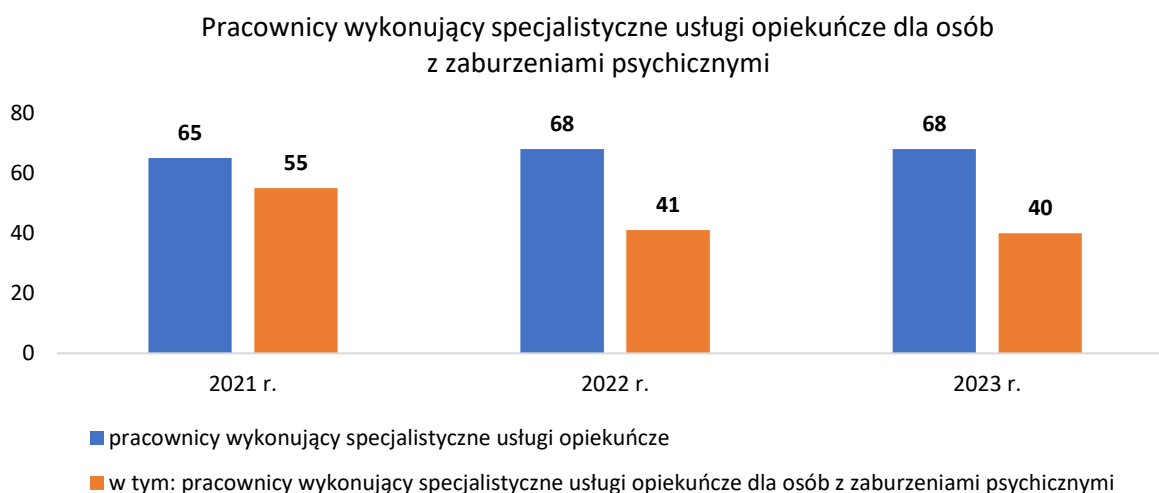
Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-03-R w CAS.

W 2023 roku obliczony wskaźnik dla województwa świętokrzyskiego wynosił 211 osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 100 tys. mieszkańców. Wyższy wskaźnik od średniej dla województwa odnotowano w powiecie starachowickim (218) i mieście Kielce (815). Najniższe wartości wskaźnika natężenia osób korzystających z tego typu usług odnotowano w powiatach: kazimierskim (9), pińczowskim (35), koneckim (57).

Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby świadczące specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi muszą posiadać co najmniej trzymiesięczne doświadczenie zawodowe w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi zdobyte w jednej z następujących jednostek:

- szpitalu psychiatrycznym;
- jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- placówce terapii lub placówce oświatowej, do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami rozwoju lub upośledzeniem umysłowym;
- ośrodka terapeutyczno-edukacyjno-wychowawczym;
- warsztacie terapii zajęciowej;
- innej jednostce niż wyżej wymienione świadczącej specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W uzasadnionych przypadkach specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje zawodowe określone w ust. 1, posiadają co najmniej roczny staż pracy w jednostkach, o których mowa w ust. 2, i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje.

Wykres 4. Pracownicy OPS/CUS wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim w latach 2021-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-06 w CAS.

W 2023 roku liczba pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynosiła 40 osób i była mniejsza o 27% w stosunku do 2021 roku. Pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi stanowią 58% pracowników wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

W 2023 roku w województwie świętokrzyskim na 102 gminy 23 ośrodki pomocy społecznej wykazały zatrudnienie w swoich jednostkach pracowników wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zestawienie liczby zatrudnionych pracowników w przeliczeniu na etaty prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3. Zatrudnienie pracowników OPS wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 roku.

Lp.	Gmina/OPS	Powiat	liczba osób	w przeliczeniu na etaty
1	Pacanów	buski	1	1
2	Sędziszów	jędrzejowski	1	1
3	Opatów	opatowski	1	1
4	Ożarów	opatowski	1	1
5	Tarłów	opatowski	2	1,50
6	Ćmielów	ostrowiecki	1	1
7	Ostrowiec Świętokrzyski	ostrowiecki	8	8
8	Pińczów	pińczowski	1	1
9	Dwikozy	sandomierski	1	1
10	Koprzywnica	sandomierski	1	0,50
11	Łonów	sandomierski	1	0,50
12	Samorzec	sandomierski	1	1
13	Sandomierz	sandomierski	4	4
14	Skarżysko-Kamienna	skarżyski	5	4,50
15	Bogoria	staszowski	1	0,50
16	Osiek	staszowski	1	1
17	Połaniec	staszowski	1	1
18	Rytwiany	staszowski	1	1
19	Staszów	staszowski	2	1
20	Moskorzew	włoszczowski	1	1
21	Radków	włoszczowski	2	1,50
22	Secemin	włoszczowski	1	1
23	Włoszczowa	włoszczowski	1	1
	woj. świętokrzyskie		40	36,00

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-06 w CAS.

Zatrudnienie pracowników OPS wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie jest zjawiskiem powszechnym w województwie świętokrzyskim. Największe zatrudnienie tego typu pracowników w przeliczeniu na etaty odnotowano w: Ostrowcu Świętokrzyskim (8 etatów), w Sandomierzu (4 etaty), Skarżysko-Kamiennej (4,50 etatu). W pozostałych gminach, w których zatrudnieni zostali pracownicy w OPS wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zatrudnienie w przeliczeniu na zaczyna się od 0,5 etatu (w 4 przypadkach), 1 etat (w 15 przypadkach), do 1,5 etatu (w 2 przypadkach).

3.2. Środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zwanych dalej „uczestnikami”, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej¹⁵.

Podstawę prawną funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy stanowią: ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku w sprawie środowiskowych domów samopomocy. Jednostki te mogą być prowadzone lub zlecone do prowadzenia przez administrację rządową gminie, powiatowi lub na ich zlecenie organizacjom pozarządowym, prowadzącym działalność w zakresie pomocy społecznej lub osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym, działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określił, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy,
- 2) tryb kierowania i przyjmowania do środowiskowych domów samopomocy,
- 3) kwalifikacje osób świadczących usługi,
- 4) standardy usług świadczonych przez środowiskowe domy samopomocy,
- 5) termin dostosowania środowiskowych domów samopomocy do wymaganych standardów – uwzględniając potrzeby i możliwości psychofizyczne osób kierowanych

¹⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283).

do środowiskowych domów samopomocy, a także konieczność zapewnienia sprawnego funkcjonowania tych domów.

Świadczone przez środowiskowe domy samopomocy usługi to przede wszystkim:

- trening funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi;
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury;
- trening umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się, w przypadku osób z problemami w komunikacji werbalnej
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych;
- poradnictwo psychologiczne;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym: uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia;
- niezbędną opiekę;
- terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację;
- całodobowe wyżywienie dla uczestników skierowanych na pobyt całodobowy w formie posiłków lub produktów żywnościowych do przygotowania posiłków przez uczestnika;
- inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy¹⁶.

Domy, w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

typ A – dla osób przewlekłe psychicznie chorych;

typ B – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną;

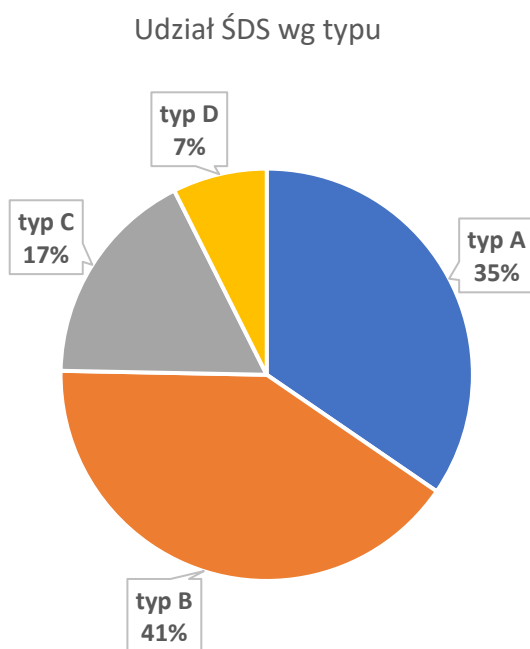
typ C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych;

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. 2020 poz. 249)

typ D – dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

W województwie świętokrzyskim w 2024 roku funkcjonuje 45 środowiskowych domów samopomocy, w tym:

- 3 typu A,
- 20 typu AB,
- 1 typu ABC,
- 3 typu ABCD,
- 1 typu ABD,
- 6 typu B,
- 2 typu BC,
- 7 typu C,
- 1 typu CD,
- 1 typu D.

Wykres 5. Udział ŚDS wg typu w województwie świętokrzyskim w 2024 r.

Źródło danych: Wykaz Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Największy udział w placówkach spełniają środowiskowe domy samopomocy typu B – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Następnie 35% stanowią ŚDS typu A – dla osób przewlekłe psychicznie chorych. 17% stanowią placówki typu C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. ŚDS-y typu D – dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi stanowią 7% ogółu placówek.

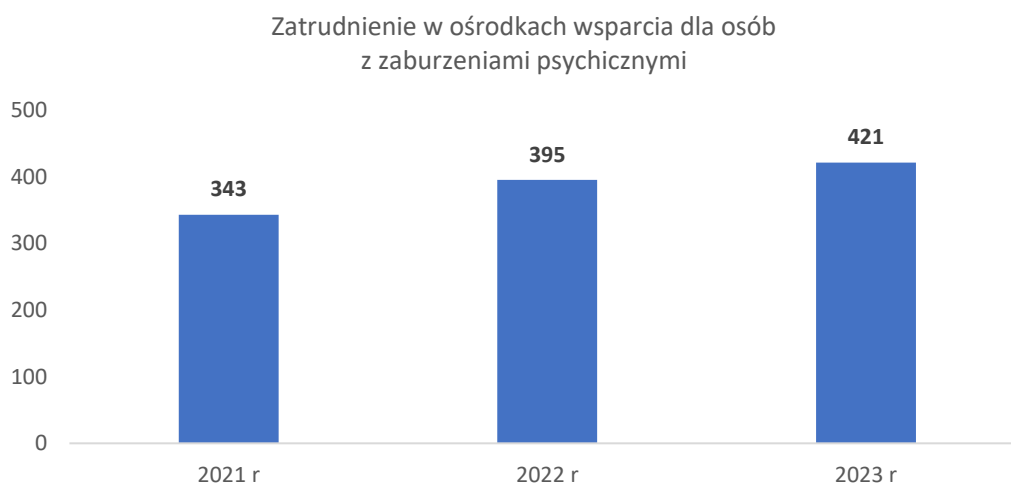
27 Środowiskowych Domów Samopomocy łączy ze sobą różne typy, m.in.: AB, ABC, ABCD, ABD, BC, CD.

Wykres 6. Liczba miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i osób korzystających w woj. świętokrzyskim w latach 2021-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-06 w CAS.

W 2023 roku liczba miejsc w ŚDS i klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynosiła 1 340 i była większa o 12% w odniesieniu do 2021 roku. Liczba osób korzystających z tego rodzaju ośrodków wsparcia wnosila 1 507 uczestników i była większa o 18,5% w stosunku do 2021 roku.

Wykres 7. Zatrudnienie w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i osób korzystających w woj. świętokrzyskim w latach 2021-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie MRIPS-06 w CAS.

Zatrudnienie w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2021-2023 wzrosło z 343 w 2021 roku do 421 pracowników w 2023 roku (wzrost o 22,7%).

Tabela 4. Środowiskowe Domy Samopomocy w woj. świętokrzyskim w 2024 roku.

LP.	NAZWA ŚDS	TYP	ADRES	ORGAN PROWADZĄCY
POWIAT BUSKI				
1	Środowiskowy Dom Samopomocy w Busku Zdroju	AB	ul. Rehabilitacyjna 5, 28-100 Busko-Zdrój	Gmina
2	Środowiskowy Dom Samopomocy w Podgajach	CD	Podgaje 92A, 28-100, Busko-Zdrój	Fundacja Nadzieja Rodzinie w Chmielniku (na zlecenie Gminy)
3	Środowiskowy Dom Samopomocy w Świniarach	AB	Świniary 25, 28-131 Solec Zdrój	Caritas Diecezji Kieleckiej (na zlecenie Gminy)
POWIAT JĘDRZEJOWSKI				
4	Środowiskowy Dom Samopomocy w Jędrzejowie	AB	ul. 11-go Listopada 113b, 28-300 Jędrzejów	Gmina
5	Środowiskowy Dom Samopomocy w Sędziszowie	AB	ul. Kwiatowa 14, 28-340 Sędziszów	Caritas Diecezji Kieleckiej (na zlecenie Gminy)
POWIAT KAZIMIERSKI				
6	Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Kazimierzy Wielkiej	AB	ul. Partyzantów 29, 28-500 Kazimierza Wielka	Powiat
MIASTO KIELCE				
7	Środowiskowy Dom Samopomocy Fundacja Gramy Tobą	C	ul. Pietraszki 15, 25-822 Kielce	Fundacja Gramy z Tobą (na zlecenie Gminy)
8	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	D	ul. Mieszka I 79, 25-624 Kielce	Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Kielcach (na zlecenie Gminy)
9	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	B	ul. Okrzei 8, 25-525 Kielce	Gmina
10	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	A	ul. Miodowa 7, 25-553 Kielce	Gmina
11	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	B	ul. Kołłątaja 4, 25-715 Kielce	Gmina
12	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	C	ul. Krzemionkowa 1, 25-750 Kielce	Gmina
13	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	B	ul. Orzeszkowej 53, 25-435 Kielce	Gmina
14	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	C	ul. Urzędnicza 16a, 25-729 Kielce	Caritas Diecezji Kieleckiej (na zlecenie Gminy)
15	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kielcach	BC	ul. Mielczarskiego Romualda 45, 25-709 Kielce	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” (na zlecenie Gminy)
POWIAT KIELECKI				
16	Środowiskowy Dom Samopomocy w Chmielniku	AB	Zrecze Duże 22, 26-020 Chmielnik	Gmina
17	Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Jachowej	AB	Wola Jachowa 136C, 26-008 Górno	Gmina
18	Środowiskowy Dom Samopomocy w Józefinie	C	Józefina 58, 26-070 Łopuszno	Fundacja z Uśmiechem (na zlecenie Gminy)
19	Środowiskowy Dom Samopomocy w Mniowie	AB	ul. Gajowa 3, 26-080 Mniów	Caritas Diecezji Kieleckiej (na zlecenie Gminy)
20	Środowiskowy Dom Samopomocy w Brudzowie	AB	Brudzów ul. Starowiejska 60, 26-026 Morawica	Gmina
21	Środowiskowy Dom Samopomocy w Piekoszowie	AB	ul. Częstochowska 85, 26-065 Piekoszów	Gmina

LP.	NAZWA ŚDS	TYP	ADRES	ORGAN PROWADZĄCY
POWIAT KONECKI				
22	Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Stąporkowie	AB	ul. Staszica 6, 26-220 Stąporków	Powiat
POWIAT OPATOWSKI				
23	Środowiskowy Dom Samopomocy w Opatowie	AB	ul. Sienkiewicza 5, 27-500 Opatów	Gmina
24	Środowiskowy Dom Samopomocy w Opatowie	ABCD	ul. Szpitalna 4D, 27-500 Opatów	Powiat
25	Środowiskowy Dom Samopomocy w Ożarowie	AB	ul. Mazurkiewicza 25, 27-530 Ożarów	Gmina
26	Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarłowie	AB	ul. Kleparz 1, 27-515 Tarłów	Gmina
POWIAT OSTROWIECKI				
27	Środowiskowy Dom Samopomocy w Ostrowcu Świętokrzyskim	ABCD	Doły Biskupie 42, 27-415 Ostrowiec Świętokrzyski	Gmina
28	Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Hospicjum im. Jana Pawła II	B	ul. Focha 5, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Stowarzyszenie
29	Środowiskowy Dom Samopomocy w Wólce Bałtowskiej	ABCD	Wólka Bałtowska 30, 27-423 Bałtów	Gmina
30	Środowiskowy Dom Samopomocy w Ostrowcu Świętokrzyskim	A	Os. Pułanki 10, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Gmina
31	Środowiskowy Dom Samopomocy „Przystań” w Ostrowcu Świętokrzyskim	BC	ul. Iłżecka 33, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Gmina
POWIAT PIŃCZOWSKI				
32	Środowiskowy Dom Samopomocy w Pińczowie	AB	ul. Polna 48, 28-400 Pińczów	Powiat
POWIAT SANDOMIERSKI				
33	Środowiskowy Dom Samopomocy w Krzcinie	ABD	Krzcin 7, 27-660 Koprzywnica	Fundacja La Zebra (na zlecenie Gminy)
34	Środowiskowy Dom Samopomocy Kunów	C	Łoniów 120, 27-670 Sandomierz	Gmina
35	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kleczanowie	AB	Kleczanów 91A, 27-641 Obrazów	Sandomierskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Niepełnosprawnością Intelktualną (na zlecenie Gminy)
36	Środowiskowy Dom Samopomocy w Sandomierzu	AB	ul. Katedralna 5, 27-600 Sandomierz	Gmina
37	Środowiskowy Dom Samopomocy w Zawichoście	ABC	ul. Szkolna 8, 27-630 Zawichost	Gmina
POWIAT SKARŻYSKI				
38	Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysko-Kamienna	A	ul. Zielna 12, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Gmina
39	Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysko-Kamienna	B	ul. 1000-lecia 22, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Powiat

LP.	NAZWA ŚDS	TYP	ADRES	ORGAN PROWADZĄCY
POWIAT STARACHOWICKI				
40	Środowiskowy Dom Samopomocy w Starachowicach	AB	ul. Reja 10, 27-200 Starachowice	Gmina
41	Środowiskowy Dom Samopomocy w Starachowicach	C	ul. Bat. Chłopskich 29, 27-200 Starachowice	Powiat
POWIAT STASZOWSKI				
42	Środowiskowy Dom Samopomocy w Staszowie	AB	ul. Wschodnia 13, 28-200 Staszów	Gmina
43	Środowiskowy Dom Samopomocy w Połańcu	C	ul. Kościuszki 37, 28-230 Połaniec	Gmina
44	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kurozwękach	B	ul. Szydłowska 10, Kurozwęki, 28-200 Staszów	PSONI Koło w Staszowie (na zlecenie Powiatu)
POWIAT WŁOSZCZOWSKI				
45	Środowiskowy Dom Samopomocy we Włoszczowie	AB	Os. Broniewskiego 7a, 29-100 Włoszczowa	Gmina

Źródło danych: Rejestr Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego.

3.3. Mieszkania wspomagane i treningowe

Podstawą przyznania wsparcia w mieszkaniu treningowym lub wspomagany jest decyzja, wydawana po dokonaniu ustaleń między podmiotem kierującym do tej formy wsparcia, podmiotem prowadzącym mieszkanie treningowe lub wspomagane oraz osobą ubiegającą się o pobyt w tym mieszkaniu, lub jej przedstawicielem ustawowym, zwanych dalej „kontraktem mieszkaniowym”.

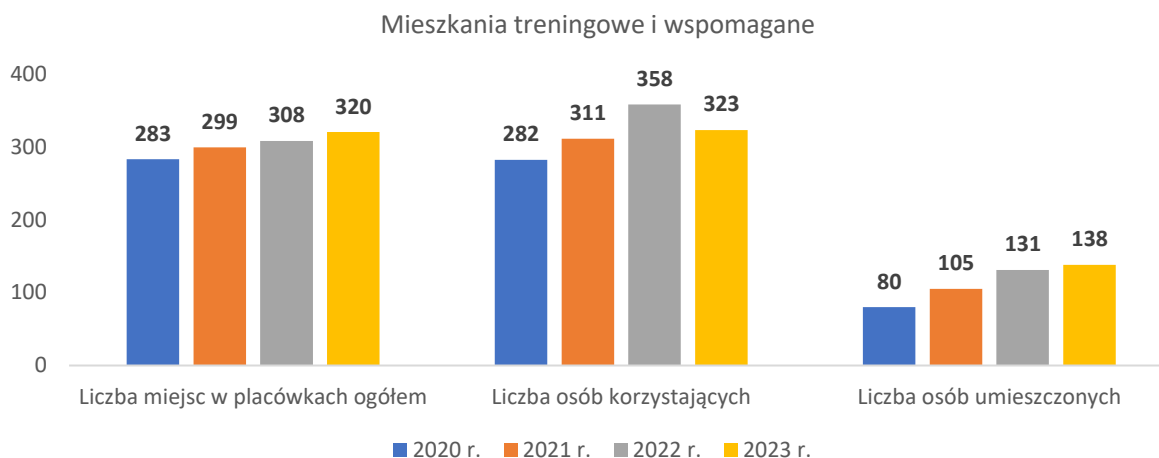
W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia. Wsparcie w mieszkaniu treningowym jest przyznawane na czas określony.

W mieszkaniu wspomagany świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. Mieszkania wspomagane przeznaczone w szczególności dla:

- 1) osoby niepełnosprawnej, w tym osoby niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej.

Wsparcie w mieszkaniu wspomagany jest przyznawane na czas określony, a w przypadku osób, które posiadają orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu

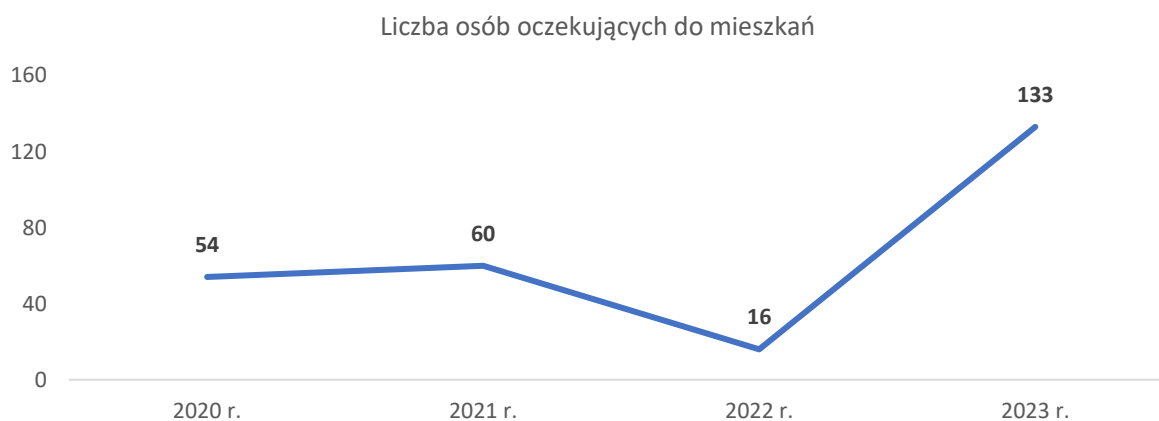
niepełnosprawności, a także w szczególnie uzasadnionych przypadkach w stosunku do innych osób – może zostać przyznane na czas nieokreślony¹⁷.

Wykres 8. Liczba miejsc w placówkach, osób korzystających oraz osób umieszczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

W 2023 roku liczba miejsc w placówkach pełniących funkcję mieszkań treningowych i wspomaganych ogółem wynosiła 320 i była większa o 13% w odniesieniu do 2020 roku. W latach 2020-2023 zwiększyła się liczba osób korzystających z mieszkań o 14%, natomiast liczba osób umieszczonych w tego typu mieszkaniach wzrosła o 72% w analizowanym okresie i w 2023 roku wynosiła 138 osób umieszczonych.

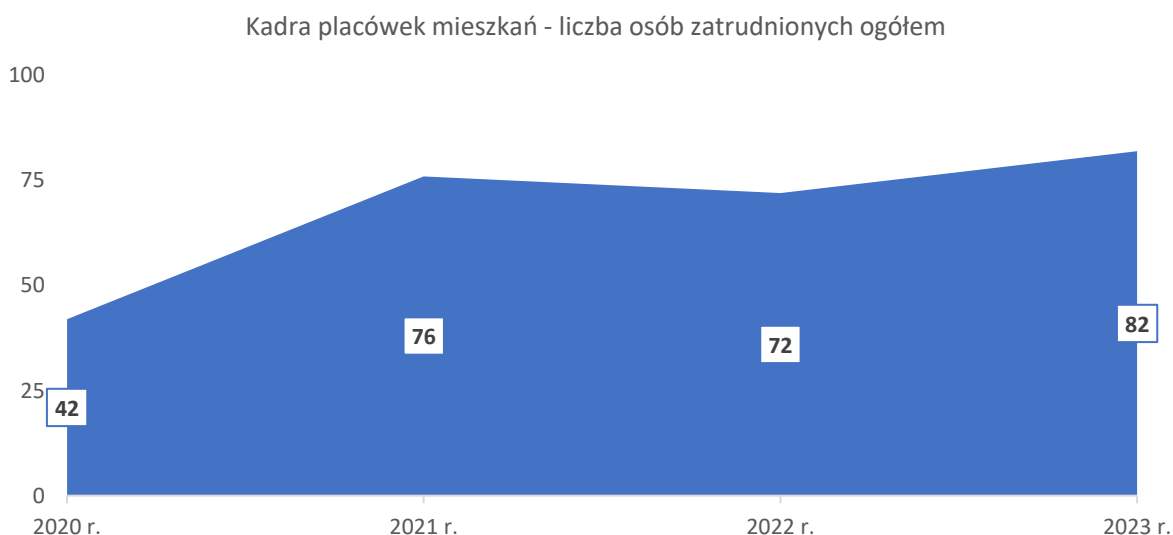

Wykres 9. Liczba osób oczekujących do mieszkań treningowych i wspomaganych (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

Liczba osób oczekujących do mieszkań treningowych i wspomaganych w 2023 roku wyniosła 133 i była najwyższa w analizowanym okresie.

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2023 poz. 901).

Wykres 10. Kadra placówek mieszkań, liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.
Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

Zatrudnienie w placówkach, zespołach mieszkań treningowych i wspomaganych w ostatnich trzech latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

W województwie świętokrzyskim w 2024 roku odnotowano 49 miejsc pełniących funkcję:

- zespołów mieszkań wspomaganych,
- mieszkań wspomaganych,
- mieszkań wspomaganych dla osób starszych,
- miejsc pełniących jednocześnie funkcję mieszkań treningowych i wspomaganych,
- mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami w szczególności dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, lokali aktywizujących,
- mieszkań treningowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- mieszkań treningowych dla uchodźców,
- mieszkań treningowych dla osób w kryzysie bezdomności,
- uzależnionych od alkoholu,
- mieszkań treningowych dla osób przygotowujących się do usamodzielnienia,
- mieszkań treningowych dla matek z dziećmi opuszczających placówki wsparcia.

W powiecie pińczowskim i włoszczowskim nie odnotowano funkcjonowania żadnego z wyżej wymienionych typu mieszkań.

Tabela 5. Mieszkania wspomagane, treningowe, aktywizujące w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA MIESZKANIA	ADRES	LICZBA MIESZKAŃ	LICZBA MIEJSC	ORGAN PROWADZĄCY
POWIAT BUSKI					
1	Lokale aktywizujące przy Domu Pomocy Społecznej w Zborowie	Zborów ul. Pałacowa 1, 28-131 Solec Zdrój	8	22	Powiat
2	Zespół mieszkań wspomaganych, Caritas Diecezji Kieleckiej	Piaski Wielkie, 28-136 Nowy Korczyn	7	10	Organizacja pozarządowa
3	Zespół mieszkań wspomaganych, Centrum Rehabilitacyjno-Opiekuńcze Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Tadeusza Kościuszki 12b, 28-130 Stopnica	6	16	Organizacja pozarządowa
POWIAT JĘDRZEJOWSKI					
4	Mieszkania treningowe i wspomagane	ul. Przypkowskiego 68/18, 28-300 Jędrzejów	2	8	Gmina
5	Mieszkania treningowe i wspomagane	ul. Mieszka I 14/4, 28-300 Jędrzejów	2	4	Gmina
POWIAT KAZIMIERSKI					
6	Zespół mieszkań wspomaganych w Czyżowicach	Czyżowice 16, 28-512 Bejsce	13	27	Organizacja pozarządowa
7	Zespół mieszkań wspomaganych	Gorzków 80, 28-500 Kazimierza Wielka	13	29	Gmina
POWIAT KIELECKI					
8	Lokale aktywizujące przy Domu Seniora im. Sue Ryder	ul. Szkolna 36, 26-015 Pierzchnica	5	17	Organizacja pozarządowa
9	Zespół mieszkań wspomaganych w Piekoszowie, Lokale aktywizujące,	ul. Czarnowska 2a, 26-065 Piekoszów	-	42	Organizacja pozarządowa
10	Zespół mieszkań wspomaganych, Dienne Centrum Opieki i Pielęgnacji	Wiśniówka 38a, 26-050 Zagnańsk	16	32	Organizacja pozarządowa
MIASTO KIELCE					
11	Zespół mieszkań wspomaganych dla osób starszych i niepełnosprawnych	ul. Kazimierza Wielkiego 35a, 25-633 Kielce	-	24	Gmina
12	Zespół mieszkań wspomaganych dla osób starszych i niepełnosprawnych	ul. Kazimierza Wielkiego 35b, 25-633 Kielce	-	23	Gmina
13	Zespół mieszkań wspomaganych dla osób starszych i niepełnosprawnych	ul. Leszczyńska 37, 25-321 Kielce	-	17	Gmina
14	Zespół mieszkań wspomaganych dla osób starszych i niepełnosprawnych	ul. Jagiellońska 76, 25-734 Kielce	-	47	Gmina
15	Mieszkanie treningowe dla osób niepełnosprawnych	ul. Jeziorańskiego 53, 25-408 Kielce	1	6	Gmina
16	Mieszkanie treningowe dla osób niepełnosprawnych	ul. Bukowa 18, 25-001 Kielce	1	3	Gmina

LP.	NAZWA MIESZKANIA	ADRES	LICZBA MIESZKAŃ	LICZBA MIEJSC	ORGAN PROWADZĄCY
17	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. Sandomierska 126, 25-001 Kielce	1	2	Gmina
18	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. Kozia 10/4, 25-514 Kielce	1	3	Gmina
19	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. Żeromskiego 4/6, 25-369 Kielce	1	3	Gmina
20	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. Ściegiennego 142A, 26-025 Kielce	1	5	Gmina
21	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. Ściegiennego 142B, 26-025 Kielce	1	2	Gmina
22	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. Paderewskiego 37/39B, 25-502 Kielce	1	5	Gmina
23	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych	ul. JEZIORAŃSKIEGO 53, 25-408 Kielce	1	7	Gmina
24	Mieszkanie treningowe dla osób z Ukrainy,	ul. Studzienna 2, 25-544 Kielce	1	14	Gmina
25	Mieszkanie treningowe dla osób bezdomnych uzależnionych od alkoholu	ul. Żniwna 4, 25-419 Kielce	1	5	Gmina
26	Mieszkanie treningowe dla osób przygotowujących się do usamodzielnienia	ul. Sienkiewicza 23/24, 25-007 Kielce	1	3	Gmina
27	Mieszkanie treningowe dla matek z dziećmi opuszczających placówki wsparcia	ul. Sienkiewicza 23/1, 25-007 Kielce	1	3	Gmina
28	Mieszkanie treningowe dla usamodzielnianych	ul. Marszałkowska 12, 25-533 Kielce	1	3	Gmina
29	Mieszkanie treningowe dla usamodzielnianych	ul. Marszałkowska 12, 25-533 Kielce	1	1	Gmina
30	Mieszkanie treningowe dla usamodzielnianych	ul. Sandomierska 126, 25-001 Kielce	1	2	Gmina
31	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych w szczególności dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	ul. Nowowiejska 14, 25-532 Kielce	1	6	Gmina
POWIAT KONECKI					
32	Mieszkanie treningowe	-	1	3	Gmina
POWIAT OPATOWSKI					
33	Mieszkanie wspomagane - treningowe w Ożarowie	ul. Mazurkiewicza 25, 27-530 Ożarów	1	2	Gmina
34	Mieszkanie wspomagane	ul. Słowackiego 56, 27-500 Opatów	3	8	Powiat
35	Mieszkanie wspomagane	Nieskurzów Nowy 110, 27-552 Baćkowice	1	3	Powiat
36	Mieszkanie wspomagane	Biskupice 33, 27-580 Sadowie	3	10	Gmina
37	Mieszkanie wspomagane	Biskupice 34, 27-580 Sadowie	1	7	Gmina

LP.	NAZWA MIESZKANIA	ADRES	LICZBA MIESZKAŃ	LICZBA MIEJSC	ORGAN PROWADZĄCY
38	Mieszkania treningowe, MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim	ul. Świętokrzyska 22; 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	7	24	Gmina
POWIAT OSTROWIECKI					
39	Mieszkanie treningowe	ul. Świętokrzyska 26/5, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	7	24	Gmina
40	Mieszkanie treningowe, PCPR w Sandomierzu	ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz	-	2	Powiat
POWIAT PIŃCZOWSKI					
POWIAT SANDOMIERSKI					
41	Mieszkanie wspomagane	ul. Katedralna 5/1, 27-600 Sandomierz	1	6	Gmina
42	Mieszkanie wspomagane	ul. Kościuszki 1/1, 27-600 Sandomierz	1	6	Gmina
43	Mieszkanie treningowe	-	-	2	Powiat
POWIAT SKARŻYSKI					
44	Mieszkanie wspomagane w „Centrum Seniora”	ul. Ekonomii 7, 26-110 Skarżysko-Kamienna	10	30	Powiat
POWIAT STARACHOWICKI					
45	Mieszkanie treningowe	Al. Niepodległości 70/25, 27-200 Starachowice	1	2	Powiat
46	Mieszkanie treningowe, PCPR w Starachowicach	ul. Złota 6, 27-200 Starachowice	1	1	Powiat
47	Mieszkanie treningowe, prowadzone przez CUS	ul. Majówka 21a, 27-200 Starachowice	1	3	Gmina
48	Mieszkanie treningowe, prowadzone przez CUS	ul. Majówka 21a, 27-200 Starachowice	1	8	Gmina
POWIAT STASZOWSKI					
49	Mieszkanie wspomagane	Ogłędów 101, 28-200 Staszów	1	1	Gmina
POWIAT WŁOSZCZOWSKI					

Źródło danych: Świętokrzyski Urząd Wojewódzki (stan na 23.08.2024 r.)

3.4. Domy pomocy społecznej

Osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego, może być za jej zgodą lub zgodą jej przedstawiciela ustawowego przyjęta do domu pomocy społecznej¹⁸.

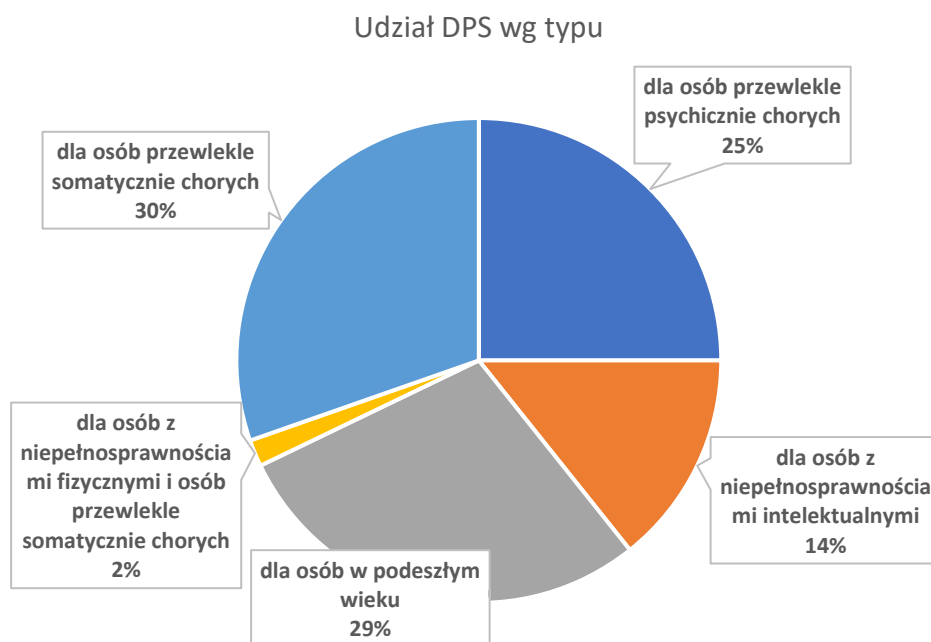
Domy pomocy społecznej są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, które zapewniają całodobową opiekę oraz zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych,

¹⁸ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. poz. 917).

edukacyjnych, społecznych i religijnych. Zasady prowadzenia domów pomocy społecznej reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Domy, w zależności od tego dla kogo są przeznaczone, dzielą się m.in. na: domy pomocy społecznej dla osób:

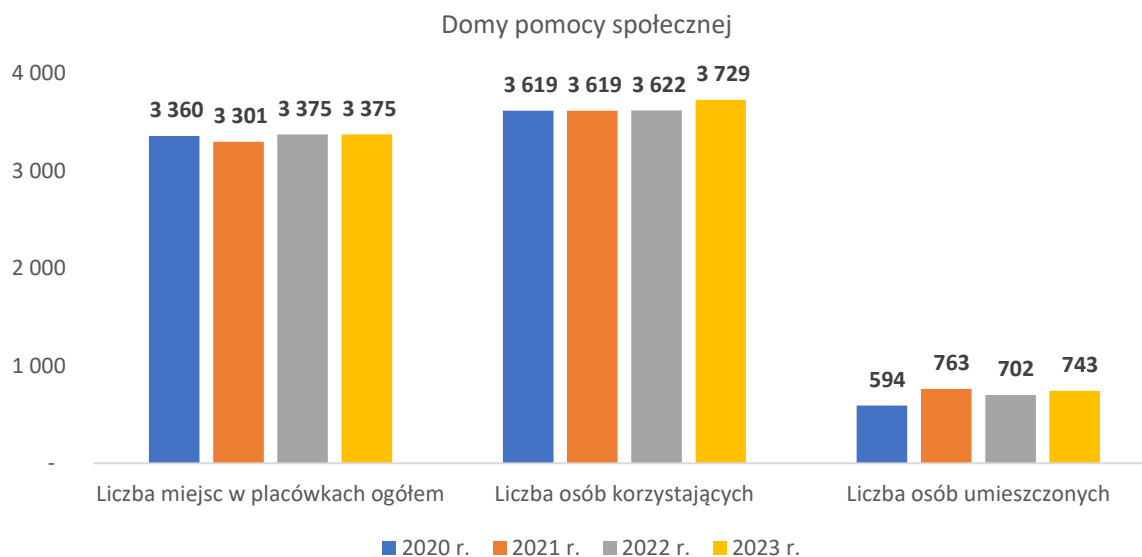
- przewlekle somatycznie chorych (17),
- w podeszłym wieku (16),
- przewlekle psychicznie chorych (14),
- z niepełnosprawnościami intelektualnymi (6),
- dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi (2),
- z niepełnosprawnościami fizycznymi (niewidomych i słabo widzących) i osób przewlekle somatycznie chorych (1).

Wykres 11. Domy pomocy społecznej wg typu w woj. świętokrzyskim w 2024 roku.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

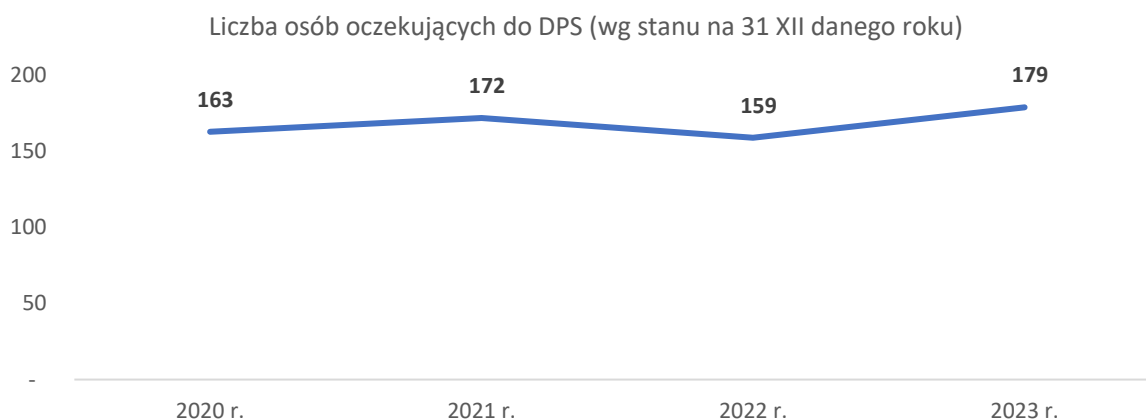
W województwie świętokrzyskim w 2024 roku domy pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych stanowią 25% wszystkich placówek, 14% stanowią domy dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi.

Wykres 12. Liczba miejsc w placówkach, osób korzystających oraz osób umieszczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

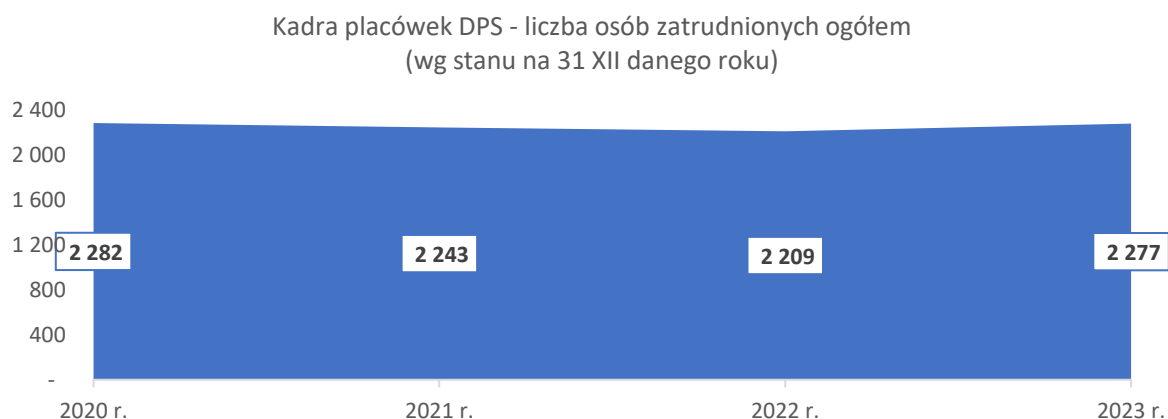
Liczba miejsc w placówkach domów pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim od dwóch lat utrzymuje się na niezmiennym poziomie 3 375 miejsc. W 2023 roku liczba korzystających z domów pomocy społecznej ogółem wzrosła blisko o 3% w stosunku do 2022 roku. W 2023 roku liczba osób umieszczonych w DPS-ach ogółem wyniosła 743 i była większa o 5,8% w odniesieniu do 2022 roku.

Wykres 13. Liczba osób oczekujących do domów pomocy społecznej (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

W województwie świętokrzyskim liczba osób oczekujących do domów pomocy społecznej w 2023 roku wyniosła 179 osób i była najwyższa w analizowanym czteroletnim okresie.

Wykres 14. Kadra placówek domów pomocy społecznej, liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

Zatrudnienie w domach pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2023 roku wynosiło 2 277 i było nieznacznie mniejsze w stosunku do 2020 roku, w którym kadra placówek była najliczniejsza (2 282).

W województwie świętokrzyskim w 2024 roku funkcjonuje 44 domy pomocy społecznej. Najwięcej DPS-ów funkcjonuje w mieście Kielce (7) i powiatach: kieleckim (7), buskim (6), opatowskim (5), staszowskim (3), starachowickim (3). Następnie w powiatach: koneckim (2), ostrowieckim (2), sandomierskim (2), skarżyskim (2) i włoszczowskim (2). Najmniej tego rodzaju podmiotów funkcjonuje w powiatach: jędrzejowskim (1), kazimierskim (1), pińczowskim (1) – w każdym z tych powiatów odnotowano jeden DPS.

Tabela 6. Domy pomocy społecznej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA JEDNOSTKI	ADRES	TYP
POWIAT BUSKI			
1	Dom Pomocy Społecznej w Ratajach Słupskich	Rataje Słupskie 39b, 28-133 Pacanów	dla osób w podeszłym wieku
2	Dom Pomocy Społecznej w Słupi	Słupia 91, 28-133 Pacanów	dla osób przewlekle psychicznie chorych
3	Dom Pomocy Społecznej w Świniarach (niepubliczny)	Świniary 25, 28-131 Solec - Zdrój	dla osób przewlekle psychicznie chorych
4	Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie	Gnojno 118, 28-114 Gnojno	dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi
5	Dom Pomocy Społecznej w Zborowie	ul. Pałacowa 4, 28-131 Solec Zdrój	dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi
6	Dom Pomocy Społecznej w Gorysławicach	Gorysławice 123A, 28-160 Wiślica	dla osób w podeszłym wieku
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
7	Dom Pomocy Społecznej w Mnichowie	Mnichów 135, 28-300 Jędrzejów	dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi
POWIAT KAZIMIERSKI			
8	Dom Pomocy Społecznej w Bejskach	Bejsce 230, 28-512 Bejsce	dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi z miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych
MIASTO KIELCE			

LP.	NAZWA JEDNOSTKI	ADRES	TYP
9	Dom Pomocy Społecznej im. prof. Antoniego Kępińskiego w Kielcach	ul. Jagiellońska 76, 25-734 Kielce	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
10	Dom Pomocy Społecznej im. F. Malskiej w Kielcach	ul. Tarnowska 10, 25-394 Kielce	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
11	Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Kielcach	ul. Jagiellońska 76, 25-734 Kielce	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
12	Dom Pomocy Społecznej w Kielcach	ul. Żeromskiego 4/6, 25-369 Kielce	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
13	Dom Pomocy Społecznej im. Jana i Marysieńki Sobieskich w Kielcach	ul. Króla Jana III Sobieskiego 30, 25-124 Kielce	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
14	Dom Seniora Nestor w Kielcach (DPS niepubliczny)	ul. Peryferyjna 15, 25-562 Kielce	dla osób w podeszłym wieku
15	Dom Pomocy Społecznej Polskiego Związku Niewidomych w Kielcach	ul. Złota 7, 25-015 Kielce	dla osób z niepełnosprawnościami fizycznymi (niewidomych i słabo widzących) i osób przewlekłe somatycznie chorych
POWIAT KIELECKI			
16	Dom Pomocy Społecznej w Piekoszowie	ul. Czarnowska 2a, 26-065 Piekoszków	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
17	Dom Pomocy Społecznej – Dom Seniora im. Sue Ryder w Pierzchnicy (DPS niepubliczny)	ul. Szkolna 36, 26-015 Pierzchnica	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych
18	Dom Pomocy Społecznej w Osinach	Osiny 54B, 26-015 Pierzchnica	dla osób w podeszłym wieku i przewlekłe somatycznie chorych
19	Dom Pomocy Społecznej w Łagiewnikach	Łagiewniki 73, 26-020 Chmielnik	dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz dla osób przewlekłe psychicznie chorych
20	Dom Pomocy Społecznej w Zgórsku	Zgórsko ul. Szewska 28, 26-052 Nowiny	dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi
21	„Dom Seniora Zielone Niwy” (niepubliczny)	Niwy 20 J, 26-021 Daleszyce	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych
22	Dom Pomocy Społecznej w Rudzie Strawczyńskiej „Helena”	Ruda Strawczyńska 80a, 26-067 Strawczyn	dla osób w podeszłym wieku
POWIAT KONECKI			
23	Dom Pomocy Społecznej w Końskich	ul. Warszawska 25, 26-200 Końskie	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
24	Dom Pomocy Społecznej w Słupi (koneckiej)	Ruda Pilczycka 57, 26-234 Słupia (konecka)	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie
POWIAT OPATOWSKI			
25	Dom Pomocy Społecznej w Baćkowicach	Baćkowice 101A, 27-552 Baćkowice	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
26	Dom Pomocy Społecznej w Iwaniskach	Przepiórów 33 A, 27-570 Iwaniska	dla osób w podeszłym wieku
27	Dom Pomocy Społecznej w Czachowie	Czachów 54, 27-530 Ożarów	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
28	Dom Pomocy Społecznej w Sobowie	Sobów 117, 27-530 Ożarów	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i osób przewlekłe psychicznie chorych
29	Dom Pomocy Społecznej w Zochcinku	Zochcinek 42, 27-500 Opatów	dla osób przewlekłe psychicznie chorych

LP.	NAZWA JEDNOSTKI	ADRES	TYP
POWIAT OSTROWIECKI			
30	Dom Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim	ul. Grabowiecka 7, 27-400 Ostrowiec Św.	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
31	Dom Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim	Osiedle Słoneczne 49, 27-400 Ostrowiec Św.	dla osób przewlekłe psychicznie chorych z miejscami dla osób przewlekłe somatycznie chorych
POWIAT PIŃCZOWSKI			
32	Dom Pomocy Społecznej w Pińczowie	ul. Wesoła 5, 28-400 Pińczów	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
POWIAT SANDOMIERSKI			
33	Dom Pomocy Społecznej „Sadyba” w Skwirzowie	Skwirzowa 38, 27-670 Łonów	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekłe somatycznie chorych
34	Dom Pomocy Społecznej w Sandomierzu	ul. Czyżewskiego 1, 27-600 Sandomierz	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych
POWIAT SKARŻYSKI			
35	Dom Pomocy Społecznej w Skarżysku - Kamiennej	ul. Sporna 6, 26-110 Skarżysko-Kamienna	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
36	Dom Pomocy Społecznej w Skarżysku – Kamiennej „Centrum Seniora”	ul. Ekonomii 7, 26-110 Skarżysko-Kamienna	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych
POWIAT STARACHOWICKI			
37	Dom Pomocy Społecznej w Starachowicach	ul. Bema 26, 27-200 Starachowice	dla osób przewlekłe somatycznie chorych
38	Dom Pomocy Społecznej w Kałkowie - Godowie	Kałów-Godów 88, 27-225 Pawłów	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych
39	Dom Pomocy Społecznej w Brodach Łżeckich (niepubliczny)	ul. Wójtowska 62, 27-230 Brody Łżeckie	dla osób w podeszłym wieku
POWIAT STASZOWSKI			
40	Dom Pomocy Społecznej w Kurozwękach	ul. Kościelna 4, 28-200 Staszów	dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekłe somatycznie chorych
41	Dom Pomocy Społecznej w Pęczawicach Górnych (gminny)	Pęczawice Górne 23, 28-210 Bogoria	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekłe somatycznie chorych
42	Dom Pomocy Społecznej w Rudkach	Rudki 89, 28-225 Szydłów	dla osób przewlekłe psychicznie chorych
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			
43	Dom Pomocy Społecznej w Woli Czaryskiej (niepubliczny)	Wola Czaryska 92, 29-145 Secemin	dla osób w podeszłym wieku
44	Dom Pomocy Społecznej we Włoszczowie	ul. Koniecpolska 20, 29-100 Włoszczowa	dla osób przewlekłe psychicznie chorych

Źródło danych: Rejestr ŚUW, dodatkowo opracowano na podstawie wywiadów telefonicznych (kwiecień 2024)

3.5. Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej to placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, które mają na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Uczestnikami warsztatów, mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy, co w praktyce oznacza osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

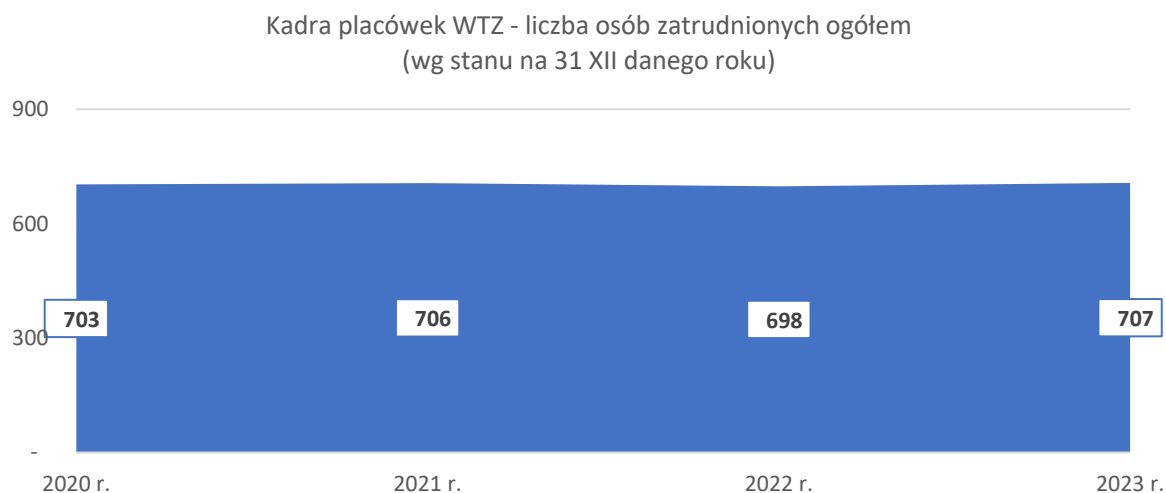
Ponadto osoby przyjmowane do WTZ-etów muszą posiadać w swoim orzeczeniu o niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Zgłoszenia osób niepełnosprawnych, które chcą uczestniczyć w warsztatach, przyjmuje i zatwierdza jednostka zamierzająca utworzyć lub prowadząca warsztaty.

Wykres 15. Liczba uczestników zajęć WTZ w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

W 2023 roku liczba uczestników zajęć warsztatów terapii zajęciowej wynosiła 2 192 osoby i była największa w analizowanym okresie.

Wykres 16. Kadra placówek WTZ - liczba osób zatrudnionych ogółem w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie OZPS w CAS.

Kadra placówek warsztatów terapii zajęciowej w 2023 roku liczyła 707 osób i utrzymuje się na stabilnym poziomie w analizowanym czteroletnim okresie.

Na terenie województwa świętokrzyskiego aktualnie funkcjonują 32 warsztaty terapii zajęciowej. Tabela przedstawia aktualnie funkcjonujące warsztaty terapii zajęciowej w regionie. Najwięcej WTZ-etów funkcjonuje w powiatach: kieleckim (5), opatowskim (5), sandomierskim (4). Następnie w powiatach: buskim (3), ostrowieckim (3), jędrzejowskim (2),

mieście Kielce (2), skarżyskim (2) i starachowickim (2). Najmniej tego rodzaju podmiotów funkcjonuje w powiatach: kazimierskim (1), koneckim (1), pińczowskim (1), staszowskim (1) oraz włoszczowskim (1) – w każdym z tych powiatów odnotowano jeden WTZ.

Tabela 7. Warsztaty terapii zajęciowej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

Lp.	Nazwa	Adres	Instytucja prowadząca
POWIAT BUSKI			
1	Warsztat Terapii Zajęciowej w Busku-Zdroju	ul. Kościuszki 46, 28-100 Busko-Zdrój	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
2	Warsztat Terapii Zajęciowej w Gnojnie	Gnojno 118, 28-114 Gnojno	Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie
3	Warsztat Terapii Zajęciowej w Piasku Wielkim	Piasek Wielki 117, 28-136 Nowy Korczyn	Caritas Diecezji Kieleckiej
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
4	Warsztat Terapii Zajęciowej w Jędrzejowie	ul. Armii Krajowej 11, 28-300 Jędrzejów	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Jędrzejowie
5	Warsztat Terapii Zajęciowej w Mnichowie	Mnichów 135, 28-300 Jędrzejów	Dom Pomocy Społecznej w Mnichowie
POWIAT KAZIMIERSKI			
6	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kazimierzy Wielkiej	ul. Kościuszki 15, 28-500 Kazimierza Wielka	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk Nadziei"
POWIAT KIELECKI			
7	Warsztat Terapii Zajęciowej w Fanistawicach	Fanistawice 22, 26-070 Łopuszno	Wiejskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie i Ruchowo
8	Warsztat Terapii Zajęciowej w Belnie	Belno 143, 26-050 Zagnańsk	Stowarzyszenie „Braterskie Serca”
9	Warsztat Terapii Zajęciowej w Osinach	Osiny 30, 26-015 Pierzchnica	Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym
10	Warsztat Terapii Zajęciowej w Zgórsku	Zgórsko, ul. Szewska 28, 26-052 Nowiny	Dom Pomocy Społecznej w Zgórsku
11	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sędku	Sędek 61, 26-025 Łągów	Gmina Łągów
MIASTO KIELCE			
12	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kielcach	ul. Krzemionkowa 1, 25-750 Kielce	Dom Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta w Kielcach
13	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kielcach	ul. Słoneczna 9, 25-731 Kielce	Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Kielcach
POWIAT KONECKI			
14	Warsztat Terapii Zajęciowej w Końskich	ul. Gimnazjalna 41B, 26-200 Końskie	Towarzystwo Wspierania Rozwoju Powiatu Wszechnica Konecka
POWIAT OPATOWSKI			
15	Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 1 w Opatowie	ul. Słowackiego 13, 27-500 Opatów	Domu Pomocy Społecznej w Zochcinku
16	Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 2 w Opatowie	ul. Szpitalna 4, 27-500 Opatów	Warsztat Terapii Zajęciowej nr 2 w Opatowie
17	Warsztat Terapii Zajęciowej w Czekarzewicach Drugich	Czekarzewice Drugie 125, 27-515 Tarłów	Stowarzyszenie LGD Powiatu Opatowskiego
18	Warsztat Terapii Zajęciowej w Bidzinach	Bidziny 142, 27-532 Wojciechowice	Stowarzyszenie „Akademia Pomysłu” w Bidzinach

19	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sobowie	Sobów 117, 27-530 Ożarów	Dom Pomocy Społecznej w Sobowie
POWIAT OSTROWIECKI			
20	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrowcu Świętokrzyskim	Os. Pułanki 10, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Stowarzyszenie „Razem” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo
21	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrowcu Świętokrzyskim	ul. Żabia 31, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Stowarzyszenie „Szansa”
22	Warsztat Terapii Zajęciowej w Miłkowskiej Karczmie	Miłkowska Karczma 141A, 27-415 Kunów	Stowarzyszenie „Zintegrowani”
POWIAT PIŃCZOWSKI			
23	Warsztat Terapii Zajęciowej w Pińczowie	ul. Polna 48, 28-400 Pińczów	Stowarzyszenie Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego
POWIAT SANDOMIERSKI			
24	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sandomierzu	ul. Jakubowskiego 5, 27-600 Sandomierz	Stowarzyszenie „Integracja”
25	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sandomierzu	ul. Zawichojska 13, 27-600 Sandomierz	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”
26	Warsztat Terapii Zajęciowej w Śmiechowicach	Śmiechowice 99, 27-650 Samborzec	Gmina Samborzec
27	Warsztat Terapii Zajęciowej w Piotrowicach	Piotrowice 54, 27-630 Zawichost	Gmina Zawichost
POWIAT SKARŻYSKI			
28	Warsztat Terapii Zajęciowej w Skarżysku - Kamiennej	ul. Kościuszki 38, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych
29	Warsztat Terapii Zajęciowej w Skarżysku - Kamiennej	ul. Równoległa 23, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej "Tęcza"
POWIAT STARACHOWICKI			
30	Warsztat Terapii Zajęciowej w Starachowicach	ul. Wiosenna 5, 27-200 Starachowice	Parafia Św. Judy Tadeusza w Starachowicach
31	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kałkowie-Godowie	Godów 84a, 27-225 Pawłów	Parafia Rzymskokatolicka w Kałkowie-Godowie
POWIAT STASZOWSKI			
32	Warsztat Terapii Zajęciowej w Połaniecu	ul. Lipowa 20, 28-230 Połaniec	Gmina Połaniec
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			
33	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrowie	Ostrów 57, 29-105 Krasocin	Gmina Połaniec

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS - aktualizacja na podstawie wywiadów telefonicznych (stan na I.2024 r.)

3.6. Zakłady Aktywności Zawodowej

Zakłady aktywności zawodowej zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Celem ZAZ jest prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, aby przygotować je do samodzielnego i niezależnego życia, adekwatnego do możliwości psychomotorycznych oraz znalezienia odpowiedniego zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Do 2022 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 7 ZAZ. W roku 2023 powstały 2 nowe zakłady: ZAZ w Józefinie (gmina Łopuszno) oraz ZAZ w Szczaworyżu (gmina Busko-Zdrój). W 2023 roku w regionie funkcjonowało 9 zakładów aktywności zawodowej, w tym 1 prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego, pozostałe placówki prowadzone były przez organizacje pozarządowe. ZAZ funkcjonują w mieście Kielce i powiatach: buskim, kieleckim, koneckim, starachowickim i sandomierskim¹⁹.

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego 19 listopada 2024 roku podpisał umowę na utworzenie ZAZ w Mieronicach w gminie Małogoszcz – będzie to już dziesiątą tego typu placówką działającą w regionie i druga, po kieleckim ZAZ-ie, utworzona przez Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie. ZAZ w Mieronicach rozpocznie swoją działalność 16 grudnia 2024 roku i będzie zatrudniał w sumie 20 pracowników, w tym 15 osób z niepełnosprawnościami i 5 osób personelu szkoleniowego.

Wykres 17. Liczba uczestników zajęć zakładów aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.
Źródło danych: Sprawozdanie ROPS.

Liczba uczestników zajęć warsztatów terapii zajęciowej z roku na rok jest coraz większa. W 2023 roku liczba uczestników tego typu podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej wynosiła 458 osób i wzrosła o 40% w analizowanym czteroletnim okresie.

¹⁹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2023 rok (przyjęta Uchwałą Nr IV/67/24 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 24 czerwca 2024 roku).

Wykres 18. Dofinansowanie PFRON zakładów aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.

Źródło danych: Sprawozdanie ROPS.

Blisko dwukrotnie w latach 2020-2023 zwiększyło się dofinansowanie środków PFRON na utworzenie i funkcjonowanie zakładów aktywności zawodowej w województwie świętokrzyskim.

ZAZ-y w 2024 roku funkcjonują w mieście Kielce (3) i powiatach: kieleckim (2), buskim (1), jędrzejowskim (1), koneckim (1), sandomierskim (1), starachowickim (1).

Tabela 8. Zakłady aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA PODMIOTU	ADRES	PODMIOT PROWADZĄCY
POWIAT BUSKI			
1	Zakład Aktywności Zawodowej w Szczaworyżu	Szczaworyż 49, 28-100 Busko-Zdrój	Caritas Diecezji Kieleckiej
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
2	Zakład Aktywności Zawodowej w Mieronicach (od 16.12.2024 r.)	Mieronice, Małogoszcz	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie
POWIAT KAZIMIERSKI			
POWIAT KIELECKI			
3	Zakład Aktywności Zawodowej w Chmielniku	ul. Mielczarskiego 7, 26-020 Chmielnik	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach
4	Zakład Aktywności Zawodowej w Józefinie	Józefina 58, 26-070 Łopuszno	Fundacja na rzecz Wspierania Rodziny oraz Dzieci i Młodzieży „Fundacja z Uśmiechem”
MIASTO KIELCE			
5	Zakład Aktywności Zawodowej w Kielcach	ul. Olszewskiego 21, 25-663 Kielce (Kielecki Park Technologiczny)	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie
6	Zakład Aktywności Zawodowej w Kielcach	ul. Wesoła 52a, 25-363 Kielce	Caritas Diecezji Kieleckiej
7	Zakład Aktywności Zawodowej Manufaktura Pietraszki	ul. Pietraszki 15, 25-822 Kielce	Fundacja Gramy z Tobą
POWIAT KONECKI			
8	Zakład Aktywności Zawodowej w Końskich	ul. Krzywa 1, 26-200 Końskie	Polski Związek Niewidomych – Okręg Świętokrzyski w Kielcach
POWIAT OPATOWSKI			
POWIAT OSTROWIECKI			

POWIAT PIŃCZOWSKI			
POWIAT SANDOMIERSKI			
9	Zakład Aktywności Zawodowej w Sandomierzu	ul. Trześciowska 13a, 27-600 Sandomierz	Caritas Diecezji Sandomierskiej
POWIAT SKARŻYSKI			
POWIAT STARACHOWICKI			
10	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Stykowie	Styków, ul. Świętokrzyska 125, 27-230 Brody	Jednostka organizacyjna Starostwa Powiatu Starachowickiego
POWIAT STASZOWSKI			
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS.

3.7. Centra integracji społecznej oraz kluby integracji społecznej

Centra integracji społecznej są jednostkami, które działają w obszarze reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym chorych psychicznie. Celem ich działania jest:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Samorząd województwa zgodnie z zapisami art. 8 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym może przyznać centrum integracji społecznej dotację na pierwsze wyposażenie, która powinna być przeznaczona na:

- przystosowanie do potrzeb uczestników zajęć Centrum pomieszczeń przeznaczonych na reintegrację zawodową i społeczną;
- wyposażenie pomieszczeń oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej;
- zakup surowców, materiałów i narzędzi niezbędnych do rozpoczęcia działalności.

Centrum integracji społecznej to instytucja, która ma charakter edukacyjny, a jednym z elementów edukacji może być praca uczestników w ramach działalności handlowej, usługowej lub wytwórczej. Centra integracji społecznej w województwie świętokrzyskim wśród najczęściej wykonywanych przez uczestników prac wskazują m.in.: prace porządkowe na

terenie gminy, segregację odpadów komunalnych, drobne prace remontowe, gastronomię, ogrodnictwo, florystykę, a także rękodzielnictwo.

W 2023 roku reintegracją społeczną i zawodową w CIS objętych zostało 599 osób – o 30% więcej niż w 2022 roku. 2 centra prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, 5 przez organizacje pozarządowe²⁰.

W województwie świętokrzyskim w 2024 roku funkcjonuje 7 CIS, w mieście Kielce (2) oraz powiatach: buskim (1), kieleckim (1), ostrowieckim (1), skarżyskim (1) i staszowskim (1).

Tabela 9. Centra integracji społecznej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA PODMIOTU	ADRES	PODMIOT PROWADZĄCY
POWIAT BUSKI			
1	Centrum Integracji Społecznej w Podgajach	Podgaje 60, 28-100 Busko-Zdrój	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
POWIAT KAZIMIERSKI			
MIASTO KIELCE			
2	Centrum Integracji Społecznej w Kielcach	ul. Wesola 54, 25-363 Kielce	Caritas Diecezji Kieleckiej
3	Centrum Integracji Społecznej w Kielcach	ul. Romualda Mielczarskiego 45, 25-709 Kielce	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”
POWIAT KIELECKI			
4	Centrum Integracji Społecznej w Chmielniku	ul. Witosa 4, 26-020 Chmielnik	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”
POWIAT KONECKI			
POWIAT OPATOWSKI			
POWIAT OSTROWIECKI			
5	Centrum Integracji Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim	Al. 3-go Maja 73, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Fundacja „Pomocna Dłoń”
POWIAT PIŃCZOWSKI			
POWIAT SANDOMIERSKI			
POWIAT SKARŻYSKI			
6	Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kamiennej	ul. Prusa 3a, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Miasto Skarżysko-Kamienna
POWIAT STARACHOWICKI			
POWIAT STASZOWSKI			
7	Centrum Integracji Społecznej w Staszowie	ul. Parkowa 6, 28-200 Staszów	Miasto i Gmina Staszów
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			

Źródło danych: Opracowanie na podstawie danych ŚUW.

Kluby integracji społecznej to jednostki, których celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz

²⁰ Ocena zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2023 rok.

w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. W ramach klubów zajęcia prowadzone są w formie indywidualnej i grupowej. Dla osób zakwalifikowanych do KIS-ów w województwie świętokrzyskim prowadzone są zajęcia aktywizujące (m.in. analiza rynku pracy, doradztwo zawodowe, kursy i szkolenia przygotowujące do podjęcia zatrudnienia) i psychoedukacyjne (zajęcia z psychologiem czy terapeutą uzależnień).

W 2023 roku zajęcia z reintegracji społecznej i zawodowej w KIS rozpoczęło 749 osób – mniej o 34% w stosunku do 2022 roku. Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2024 roku funkcjonuje 17 KIS. 4 kluby prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, a 13 klubów przez organizacje pozarządowe. KIS funkcjonują w mieście Kielce (7) i powiatach: kieleckim (5), buskim (1), koneckim (1), skarżyskim (1), starachowickim (1), staszowskim (1).

Tabela 10. Kluby integracji społecznej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA PODMIOTU	ADRES	PODMIOT PROWADZĄCY
POWIAT BUSKI			
1	Klub Integracji Społecznej w Zborówku	Zborówek 3, 28-133 Pacanów	Fundacja Kreatywnych Zmian Społecznych
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
POWIAT KAZIMIERSKI			
POWIAT KIELECKI			
2	Klub Integracji Społecznej w Chałupkach	Chałupki, ul. Wapiennikowa 1, 26-026 Morawica	Stowarzyszenie Arka Nadziei
3	Klub Integracji Społecznej „Możesz Więcej” w Bilczy	Bilcza, ul. Jeżynowa 30, 26-026 Morawica	Fundacja Możesz Więcej
4	Klub Integracji Społecznej w Chmielniku	ul. Witosa 4, 26-020 Chmielnik	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”
5	Klub Integracji Społecznej „Rozwój” w Radlinie	Radlin 56b, 26-008 Górno	Fundacja PESTka
6	Klub Integracji Społecznej „Szansa” w Nowinach	Ul. Perłowa 1, 26-052 Nowiny	Fundacja PESTka
MIASTO KIELCE			
7	Klub Integracji Społecznej w Kielcach	ul. Sienkiewicza 34, p. II, 25-507 Kielce	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
8	Klub Integracji Społecznej w Kielcach	ul. Jagiellońska 42a, 25-606 Kielce	Świętokrzyski Klub Abstynentów „Raj”
9	Klub Integracji Społecznej w Kielcach	ul. Wesoła 54, 25-363 Kielce	Caritas Diecezji Kieleckiej
10	Klub Integracji Społecznej w Kielcach	ul. Kołłątaja 4, 25- 715 Kielce	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie
11	Klub Integracji Społecznej „Perspektywa” w Kielcach	ul. Targowa 18, pok. 916, 25-520 Kielce	Fundacja PESTka
12	Klub Integracji Społecznej „MOŻESZ WIECEJ” w Kielcach	ul. Zagórska 10/9, 25-355 Kielce	Fundacja „MOŻESZ WIECEJ”
13	„Na początek KIS” w Kielcach	ul. Sienkiewicza 16, 25-333 Kielce	Fundacja Challenge Europe
POWIAT KONECKI			
14	Klub Integracji Społecznej w Końskich	ul. Armii Krajowej 22, 26-200 Końskie	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Końskich
POWIAT OPATOWSKI			
POWIAT OSTROWIECKI			

POWIAT PIŃCZOWSKI			
POWIAT SANDOMIERSKI			
POWIAT SKARŻYSKI			
15	Klub Integracji Społecznej w Skarżysko-Kamiennej	ul. Sikorskiego 10, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku - Kamiennej
POWIAT STARACHOWICKI			
16	Klub Integracji Społecznej w Starachowicach	ul. Majówka 21a, 27-200 Starachowice	Centrum Usług Społecznych w Starachowicach
POWIAT STASZOWSKI			
17	Klub Integracji Społecznej „Dolina Kacanki”	Wiążownica-Kolonia 90, 28-200 Staszów	Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Dolina Kacanki”
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			

Źródło danych: Opracowanie na podstawie danych ŚUW.

Centra integracji społecznej oraz kluby integracji społecznej funkcjonujące w województwie świętokrzyskim prowadzą działania na rzecz integracji społecznej osób, dotkniętych wieloma problemami społecznymi, które niejednokrotnie współwystępują z zaburzeniami psychicznymi. W ramach działań CIS-ów oraz KIS-ów osoby mogą otrzymać opiekę psychologiczną, terapię oraz mogą uczestniczyć w spotkaniach grup wsparcia.

3.8. Przedsiębiorstwa społeczne

Przedsiębiorstwo społeczne (PS) to podmiot, który łączy cechy przedsiębiorstwa rynkowego oraz organizacji społecznej. Może prowadzić działalność gospodarczą, działalność odpłatną pożytku publicznego lub oświatową, lub kulturalną, opartą na ryzyku ekonomicznym, realizując przy tym wyznaczone sobie cele społeczne. Szczegółowe wymogi, jakie powinien spełniać podmiot ekonomii społecznej, reguluje ustawa o ekonomii społecznej. Zgodnie z nią status przedsiębiorstwa społecznego przyznaje wojewoda, który w postępowaniu administracyjnym sprawdza, czy podmiot ekonomii społecznej spełnia odpowiednie warunki (do chwili wejście w życie ustawy status PS nadawały ośrodki wsparcia ekonomii społecznej). Celem działalności przedsiębiorstw społecznych jest reintegracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacja usług społecznych²¹.

Dominującą zdecydowanie formą prawną PS w regionie były fundacje i spółki non-profit. Na drugim miejscu pod względem najpopularniejszych form prawnych znajdowały się spółdzielnie socjalne. Najmniej popularną formą prowadzenia PS w województwie świętokrzyskim były stowarzyszenia.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2024 roku funkcjonuje 26 przedsiębiorstw społecznych. Najwięcej przedsiębiorstw społecznych odnotowano w mieście Kielce (7) oraz powiatach: jędrzejowskim (3), kieleckim (3), opatowskim (3), ostrowieckim (3), starachowickim

²¹ Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2030 roku (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 7380/23 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 lipca 2023 roku).

(3). Następnie w powiatach: buskim (1), kazimierskim (1), pińczowskim (1) oraz sandomierskim (1). Nie odnotowano funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych w powiatach: koneckim, skarżyskim, staszowskim i włoszczowskim.

Tabela 11. Przedsiębiorstwa społeczne w woj. świętokrzyskim w 2024 roku.

LP.	NAZWA PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO	ADRES	FORMA PRAWNA
POWIAT BUSKI			
1	Fundacja Małgorzaty i Arkadiusza Kochanowiczów "M.A.K"	Pawłów 1B/2, 28-136 Nowy Korczyn	organizacja pozarządowa
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
2	Spółdzielnia Socjalna "PRZYSMAK"	ul. Tadeusza Kościuszki 7, 28-340 Sędziszów	spółdzielnia socjalna
3	Fundacja Miśka Zdziśka „Błękitny Promyk Nadziei”	ul. 11 Listopada 5, 28-300 Jędrzejów	organizacja pozarządowa
4	"BUSINESS GOLD GROUP" spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	ul. dr Jana Karczewskiego 9, 28-300 Jędrzejów	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT KAZIMIERSKI			
5	FUNDACJA ZAGAJE	Stradowskie 17, 28-506 Zagaje	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT KIELECKI			
6	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”	ul. Witosa 4, 26-020 Chmielnik	organizacja pozarządowa
7	Księgowość, podatki, kadry i płace – finansowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Radkowice 48, 26-060 Chęciny	spółka akcyjna
8	Ekoliber spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	ul. Przemysłowa 10/1, 26-050 Zagnańsk	spółka akcyjna
MIASTO KIELCE			
9	„FIRE” – Fundacja Integracja Rozwój Edukacja	ul. Jerzego Bogumiła Puscha 34/34, 25-635 Kielce	organizacja pozarządowa
10	Spółdzielnia Socjalna "Tropem Przygody"	ul. Karola Olszewskiego 6, 25-663 Kielce	spółdzielnia socjalna
11	Świętokrzyska Fundacja Rozwoju Społecznego	Skwer Św. Jadwigi Królowej 1, 25-430 Kielce	organizacja pozarządowa
12	Polska Fundacja Ekonomii Społecznej	Al. IX Wieków Kielc 6/17, 25-516 Kielce	organizacja pozarządowa
13	Stowarzyszenie Sportowe „KLINCZ”	ul. Wesoła 51, 25-363 Kielce	organizacja pozarządowa
14	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	ul. Romualda Mielczarskiego 45, 25- 709 Kielce	organizacja pozarządowa
15	Spółdzielnia Socjalna Stacja Biznesu	ul. Silniczna 15/U2, 25-515 Kielce	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT KONECKI			
POWIAT OPATOWSKI			
16	Stowarzyszenie Bartosz	ul. Stefanii Sempołowskiej 1, 27-500 Opatów	organizacja pozarządowa
17	Spółdzielnia Socjalna Porządek Musi Być	Sadowie 131c, 27-580 Sadowie	spółdzielnia socjalna
18	FUOCO sp. z o. o.	ul. Henryka Sienkiewicza 19, 27-500 Opatów	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT OSTROWIECKI			
19	Fundacja Akademia Inicjatywy i Rozwoju	Sudół 109D 27-400 Bodzechów	organizacja pozarządowa

20	Spółdzielnia socjalna „OSTROWIEC”	ul. Władysława Broniewskiego 5, 27—400 Ostrowiec Świętokrzyski	spółdzielnia socjalna
21	Fundacja Centrum Rozwoju Regionalnego EDU-BĄT	Bałtów 55, 27-423 Bałtów	organizacja pozarządowa
POWIAT PIŃCZOWSKI			
22	JOIN AGENCY Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	ul. Klasztorna 4/3, 28-400 Pińczów	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT SANDOMIERSKI			
23	Spółdzielnia Socjalna „SALVE REGINA”	ul. Ostrówek 2, 27-600 Sandomierz	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT SKARŻYSKI			
POWIAT STARACHOWICKI			
24	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Świetlica "Motylkowe Wzgórze"	ul. Aleja Najświętszej Maryi Panny 7, 27-200 Starachowice	organizacja pozarządowa
25	Powiatowa Spółdzielnia Socjalna „INTEGRACJA”	ul. Inż. Władysława Rogowskiego 14, 27-200 Starachowice	spółdzielnia socjalna
26	Spółdzielnia Socjalna "AGAWA"	ul. Piastowska 28, 27-200 Starachowice	przedsiębiorstwo społeczne
POWIAT STASZOWSKI			
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			

Źródło danych: Opracowanie na podstawie danych MRPiPS (stan na 23.08.2024 r.)

3.9. Zakłady pracy chronionej

Zakład Pracy Chronionej (Zpchr) to szczególny pracodawca, któremu wojewoda przyznał taki status w formie decyzji administracyjnej. Musi zatrudniać co najmniej 50% osób z niepełnosprawnością w tym co najmniej 20% muszą stanowić osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Aby uzyskać status zakładu pracy chronionej, pracodawca prowadzący działalność gospodarczą przez okres co najmniej 12 miesięcy, zatrudniający nie mniej niż 25 pracowników (w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy) winien:

1. utrzymywać przez okres co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynoszący:

- co najmniej 50%, a w tym co najmniej 20% ogółu zatrudnionych winny stanowić osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;

albo:

- co najmniej 30% winny stanowić osoby niewidome lub psychicznie chore, albo upośledzone umysłowo zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;

2. obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy winny:

- odpowiadać przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy;

- uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniać wymagania dostępności do nich.

Okoliczności powyższe stwierdza na wniosek pracodawcy, Państwowa Inspekcja Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy właściwy ze względu na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej.

3. zapewnić doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
4. wystąpić z wnioskiem o przyznanie statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej;
5. wnieść opłatę skarbową²².

Decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej, potwierdzającą spełnianie wszystkich warunków, wydaje wojewoda.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2024 roku funkcjonuje 19 zakładów pracy chronionej. Najwięcej zakładów chronionych odnotowano w powiecie ostrowieckim (6), następnie w mieście Kielce (5) i powiecie kieleckim (5). W powiatach: skarżyskim (1), starachowickim (1), staszowskim (1) i włoszczowskim (1) odnotowano po jednym PS.

Tabela 12. Zakłady pracy chronionej w województwie świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA ZAKŁADU	ADRES
POWIAT BUSKI		
POWIAT JĘDRZEJOWSKI		
POWIAT KAZIMIERSKI		
POWIAT KIELECKI		
1	„MISTER” S.J.	Jeziorko 99c, 26-006 Nowa Słupia
2	PU „RAMZES”	ul. Częstochowska 10, 26-065 Piekoszków
3	„ARGOS 1” Sp. z o.o.	os. Sosnówka 1B, 26-060 Chęciny
4	RONIN SERWIS Sp. z o.o.	Małacentów 13, 26-025 Łągów
5	„METAL_CHEM” S.J.	ul. Kolejowa 5, Rudki, 26-006 Nowa Słupia
MIASTO KIELCE		
6	„KARABELA-CK” sp. z o.o.	ul. Hauke Bosaka 9, 25-217 Kielce
7	„MEBLODEX-BIS”	ul. Działkowa 27, 25-626 Kielce
8	„MUSI” Sp. z o.o.	ul. Paderewskiego 14, 25-004 Kielce
9	SZCZOT-TECH Sp. z o.o.	ul. Hauke-Bosaka 7, 25-214 Kielce
10	STW SYSTEM Sp. z o.o.	ul. Ściegiennego 252, Kielce
POWIAT KONECKI		
POWIAT OPATOWSKI		
POWIAT OSTROWIECKI		
11	„ADAX” Z.P.H.	ul. Przemysłowa 12, 27-400 Ostrowiec Św.
12	„IMPEX” P.P.H.U.	ul. Andrzeja Biesiady 10, 27-400 Ostrowiec Św.
13	MEDAX” s.c.	ul. Żeromskiego 37, 27-400 Ostrowiec Św.
14	„PROFARB” Sp. z o.o.	ul. Kilińskiego 32, 27-400 Ostrowiec Św.

²² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.)

15	Adax Serwis Sp. j.	ul. Przemysłowa 12, 27-400 Ostrowiec Św.
16	Biuro Ochrony „SPARTAN” Sp. z o.o.	ul. Aleja Jana Pawła II 45, 27-400 Ostrowiec Św.
POWIAT PIŃCZOWSKI		
POWIAT SANDOMIERSKI		
POWIAT SKARŻYSKI		
17	„SYLWANEX” P.W.	ul. Stokowiec 192A, 26-030 Suchedniów
POWIAT STARACHOWICKI		
18	„KOBEX” s. c. EXPORT-IMPORT	ul. Rogowskiego 17, 27-200 Starachowice
POWIAT STASZOWSKI		
19	SUBOR Sp. z o. o.	ul. Towarowa 40, 28-200 Staszów
POWIAT WŁOSZCZOWSKI		

Źródło danych: Wykaz ŚUW (Stan na 7.03.2024 r.).

4. Dobre praktyki w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w regionie świętokrzyskim

Zespół Placówek Caritas w Świnarach (gmina Solec-Zdrój) rozpoczął swoją działalność w 1998 roku w zaadaptowanym i rozbudowanym budynku byłej szkoły. Pierwszą placówką był środowiskowy dom samopomocy z możliwością całodobowego zamieszkania. W tym okresie było to jedno z pierwszych takich rozwiązań w kraju. W 2009 roku, wskutek zmian w ustawie o pomocy społecznej, utworzono kolejną placówkę świadczącą pomoc całodobową osobom z zaburzeniami psychicznymi – dom pomocy społecznej. W kolejnych latach powstały nowe formy pomocy, tj. hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz poradnia zdrowia psychicznego, oraz schronisko dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Zespół Placówek Caritas jest wyspecjalizowany w udzielaniu różnorodnej pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi, które nie mają wystarczającego wsparcia w rodzinie lub środowisku. Poszczególne placówki pomagają potrzebującym zależnie od stopnia ich samodzielności i zaradności życiowej. Kontekst tworzenia takiego zespołu komplementarnych placówek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynika z faktu, że choroba psychiczna niemal zawsze dezorganizuje życie człowieka i nie da się jej leczyć bez zabezpieczenia potrzeb bytowych tych osób. Część z tych osób, zwłaszcza głęboko zaburzonych lub obciążonych kilkoma chorobami jednocześnie, wymaga wsparcia całodobowego w pełnym zakresie potrzeb życiowych. Innym wystarczy wsparcie dzienne lub okresowe z zapewnieniem nadzoru właściwego przyjmowania leków i okresowej kontroli lekarza i psychologa.

Od wielu lat system pomocy społecznej oraz medycznej w Polsce „rozjechały się”. Usługi te podzielone na odrębne kategorie, z osobnym finansowaniem, zazwyczaj nie przystają do siebie i pacjent jest obsługiwany wycinkowo i odsyłany do innej jednostki, która specjalizuje się w załatwianiu drugiej połowy potrzeb. W rezultacie wiele osób nie znajduje na czas odpowiedniego wsparcia i ich zdrowie i sytuacja życiowa ulegają kompletnej degradacji. Efektem jest nawrót głębokiej psychozy i wielomiesięczna hospitalizacja.

Kompleks placówek Caritas w Świnarach znajduje się na wsi, w gminie uzdrowskiej, w cichej, spokojnej okolicy, w otoczeniu pięknego ogrodu i w sąsiedztwie kościoła parafialnego, co dodatkowo wzmacnia działania terapeutyczne mieszkańców. Zespół dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych, wyposażony w windy oraz podjazdy. Szerokie spektrum działania wpisuje się w tendencję wciąż rosnącego zapotrzebowania na usługi psychiatryczne i psychologiczne w regionie i w całej Polsce. Ciągłe przybywa osób borykających się

z problemami zdrowia psychicznego, zagubionych i potrzebujących fachowego wsparcia – bez oparcia w rodzinie.

Zespół placówek Caritas w Świniarach współpracuje m.in. z takimi instytucjami pomocy społecznej jak: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku Zdroju, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Solcu Zdroju, Nowym Korczynie, Pacanowie, Stopnicy, Urząd Gminy w Solcu Zdroju, Gminne Centrum Kultury, sądy, Policja oraz z lokalną społecznością.

Dodatkowo osobom samotnym, starszym i niepełnosprawnym z terenu gminy placówka dowozi gorące obiady do miejsca zamieszkania. Nadrzędnym celem Zespołu Placówek jest udzielenie kompleksowej pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi poprzez różne formy wsparcia dostosowane do aktualnej potrzeby tych osób. Niezwykle ważnym elementem jest możliwość płynnego (natychmiastowego) przesunięcia pacjenta-pensjonariusza do innej formy wsparcia, jeżeli pogorszy lub polepszy się jego kondycja zdrowotna. Zespół placówek nie realizuje hospitalizacji zamkniętej (szpitalnej). Wszystkie inne formy leczenia i pomocy są dostępne w ramach kompleksu. Pozwala to zespołowi terapeutycznemu wnioskować do kierownika o przeniesienie pacjenta do innej formy wsparcia, bez wielu miesięcy wyczekiwania na wolne miejsce. Również dalszy kontakt z tymi samymi terapeutami i personelem medycznym zapewnia kontynuację dotychczasowego leczenia i wsparcia.

W ramach Zespołu Placówek w Świniarach funkcjonują:

- 1) Dom Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 31 miejsc. Placówka świadczy usługi według standardów określonych rozporządzeniem o domach pomocy społecznej, a w szczególności w zakresie potrzeb bytowych, usług opiekuńczych i usług wspomagających w wymiarze całodobowym. Poza opieką placówka realizuje usługi jak niżej:
 - utrzymywanie sprawności fizycznej i zdrowotnej (gimnastyka, spacer, zabawy ruchowe, rehabilitacja, wycieczki);
 - usamodzielnienie, pobudzenie zaradności życiowej (wykonywanie różnych czynności związanych z higieną osobistą, nauka samodzielnego ubierania się);
 - nauka umiejętności społecznych i interpersonalnych (gospodarowanie budżetem, prawidłowe komunikowanie się w grupie, kontrolowanie zachowań agresywnych);
 - terapia zajęciowa w tym m.in.: muzykoterapia, ergoterapia, biblioterapia;
 - rozwijanie różnych zainteresowań i kształtowanie osobowości;
 - poradnictwo psychologiczne dla pensjonariuszy i ich rodzin;
 - współpraca ze społecznością lokalną.
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy to placówka pobytu dziennego. Dom oferuje wsparcie dla osób wykazujących zaburzenia psychiczne i z upośledzeniem

umysłowym. Posiada 32 miejsca, z których korzystają mieszkańcy 4 sąsiednich gmin. Zadaniem nadrzędnym jest umacnianie podmiotowości i samodzielności życiowej użytkowników, stwarzanie warunków do rehabilitacji społecznej, zmniejszanie skali wykluczenia, integracja ze środowiskiem lokalnym, oraz opieka medyczna wpływająca na ograniczenie choroby i polepszenie jakości życia.

Usługi w ŚDS zorganizowane są w formach zajęć dziennych. Oprócz mieszkańców gminy Solec-Zdrój, w której położony jest Zespół Placówek, oraz gmin ościennych (Pacanów, Stopnica, Nowy Korczyn), z zajęć w ŚDS korzystają też niektórzy mieszkańcy Schroniska z usługami opiekuńczymi. Ośrodek zapewnia wszystkim uczestnikom udział w zajęciach indywidualnych oraz grupowych, dostosowując plan postępowania wspierająco-aktywizującego do potrzeb i możliwości psychofizycznych uczestnika. Treningi odbywają się w pracowniach: kulinarnej, plastycznej, rehabilitacyjnej, botanicznej.

Świadczone usługi obejmują w szczególności:

- trening umiejętności spędzania czasu wolnego;
- trening budżetowy, w którym uczestnicy poznają wartość pieniądza, orientację w cenach i uczą się dokonywania obliczeń oraz wykonywania zakupów;
- trening umiejętności samoobsługi – nauka i doskonalenie w samodzielnym jedzeniu, myciu, ubieraniu, praniu, sprzątaniu – troska o estetykę;
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, w których nabywają i doskonalą umiejętności nawiązywania kontaktów, zasady partnerstwa, a niektórzy są nawet aktywizowani zawodowo.

Zajęcia realizowane są w dni robocze według ustalonego harmonogramu. Efektem prowadzonej działalności jest poprawa umiejętności radzenia sobie z podstawowymi czynnościami samoobsługi oraz polepszenie relacji z bliskimi i środowiskiem lokalnym.

- 3) Schronisko dla Osób Bezdomnych i Zagrożonych Bezdomnością (realizowane w standardzie schroniska z usługami opiekuńczymi) świadczy pomoc wszystkim osobom zagrożonym i doświadczającym bezdomności i pomaga w trudnych życiowych chwilach. Placówka przeznaczona jest dla 26 osób zagrożonych bezdomnością i wychodzących z bezdomności. Posiada dziesięć samodzielnych mieszkań z łazienką i aneksem kuchennym. Jest integralną częścią opisywanego Zespołu Placówek Caritas.

Odpowiednie warunki bytowe (pokoje dwuosobowe i trzyosobowe, wyposażone w łazienkę i aneks kuchenny) pozwalają na utrzymanie znacznego zakresu samodzielności i sprawdzenie się przed powrotem do środowiska i samodzielnym zamieszkaniem. Większy zakres samodzielności pozwala na kontynuację procesu

redukowania usług opiekuńczych z jednoczesnym nadzorem prawidłowości funkcjonowania. Osoby, które w czasie hospitalizacji utraciły dotychczasowe mieszkanie lub rodzina nie chce ich ponownie przyjąć pod swój dach, mogą w schronisku oczekiwać nawet kilka lat na uzyskanie samodzielnego mieszkania z zasobów gminy lub organizacji pozarządowej. Niewielka część mieszkańców schroniska dopiero po przyjęciu jest diagnozowana w zakresie zaburzeń psychicznych i wdrażane jest leczenie psychiatryczne w formie ambulatoryjnej.

Placówka dodatkowo realizuje usługi:

- pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych oraz zakupie niezbędnych leków zleconych przez lekarza, często także nadzór nad prawidłowym przyjmowaniem leków;
- zaspokojenie potrzeb religijnych, kulturalnych i terapeutycznych.

Pobyt w placówce jest finansowany z pobieranego przez pensjonariusza świadczenia lub przez ośrodki pomocy społecznej właściwe dla miejsca zamieszkania podopiecznych. W schronisku mogą przebywać osoby z zaburzeniami psychicznymi, które korzystają z fachowego wsparcia specjalistów Poradni Zdrowia Psychicznego w Świnarach. Mieszkańcy mają również zapewnioną pomoc pielęgniarstwa i opiekuńczą.

- 4) Hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi dysponuje 15 miejscami i ma na celu zapewnienia adekwatnych do stanu zdrowia warunków mieszkaniowych gwarantujących bezpieczeństwo i stwarzających odpowiednią atmosferę dla utrzymania zdrowia i rehabilitacji zmierzającej do poprawy funkcjonowania społecznego i zawodowego osób chorych psychicznie. Do Hostelu kierowani są głównie pacjenci po długotrwałej hospitalizacji w oddziałach szpitalnych, którzy nie mogą wrócić do środowiska. Pobyt w hostelu ma na celu poprawę jakości życia i codziennego funkcjonowania oraz przywrócenie umiejętności społecznych mieszkańców i przystosowanie do samodzielnej egzystencji. Hostel jest formą pomocy przejściowej pomiędzy szpitalem psychiatrycznym a pełnym powrotem do środowiska. Czas pobytu w placówce wynosi 6 miesięcy i jest to pobyt, refundowany przez NFZ. W tym okresie pacjent zostaje objęty profilowanym programem terapeutyczno-rehabilitacyjnym. Mieszkaniec przyjmowany jest na podstawie skierowania od lekarza psychiatry lub z oddziału szpitalnego.
- 5) Poradnia Zdrowia Psychicznego dostępna jest dla wszystkich mieszkańców regionu i czynna jest pięć dni w tygodniu – głównie w godzinach 7:00-19:00. Z usług PZP Świniary, oprócz mieszkańców z okolicznych gmin, korzystają również mieszkańcy Zespołu Placówek. Szybka i fachowa pomoc jest niezwykle ważna w procesie leczenia

osób chorych psychicznie. Nie bez znaczenia jest również lokalizacja obiektu. Cisza, spokój oraz dużo zieleni pozytywnie wpływają na proces terapeutyczny osób z zaburzeniami psychicznymi. Sprzyja to również przełamywaniu oporów w wybraniu się do psychiatry przez pacjentów rozpoczynających leczenie.

Bardzo ważnym atutem kompleksu placówek jest zespół terapeutyczny, który stanowi wysoko wykształcona kadra. Specjaliści to pracownicy pierwszego kontaktu, a także terapeuci zajęciowi, pracownicy socjalni, lekarze specjaliści psychiatrii, internista, pielęgniarki, opiekunki, psychologowie, w tym psycholog kliniczny oraz psychoterapeuci, pracujący z zastosowaniem różnych metod terapeutycznych. Praca w tak zróżnicowanym zespole umożliwia trafny dobór działań terapeutycznych – adekwatnych do konkretnych potrzeb pacjentów i podopiecznych. Najważniejszym aspektem tej pracy jest indywidualne podejście do pacjenta. Mieszkańcy otrzymują indywidualny plan terapii, tj. cele i działania, jakie zostaną wdrożone podczas pobytu w placówce. Każda osoba pozostaje pod stałą obserwacją całego zespołu terapeutycznego. W obiekcie znajduje się kilka sal przeznaczonych do terapii grupowej, a także gabinety odpowiednio przystosowane do pracy indywidualnej z pacjentem oraz do rehabilitacji. Mając na uwadze chęć rozwoju, poszerzenia wiedzy z zakresu chorób i schorzeń, z jakimi zespół spotyka się na co dzień, prowadzone są również wewnętrzne szkolenia dla personelu, tak aby każdy mógł lepiej zrozumieć potrzeby mieszkańców i stosować nowe metody leczenia. Terapeuci oraz personel medyczny nieustannie współpracują ze sobą, wymieniając się spostrzeżeniami odnośnie funkcjonowania oraz stanu zdrowia podopiecznych, co pozwala otrzymać dobre i trwałe rezultaty leczenia.

Podstawę prawną tych działań stanowią: ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku, ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku oraz ustawa o działalności leczniczej z dnia 15 kwietnia 2011 roku. Jak wspomniano na początku, problemem jest fakt, że przepisy te są bardzo słabo skorelowane ze sobą. Zaś wymuszenie ustawowe odrębności podmiotów wykonujących ww. usługi powoduje, że pacjent – człowiek chory i niepełnosprawny – nie jest w stanie pokonać wielu barier, a szczególnie bariery czasu, wielu miesięcy oczekiwania na kolejną formę wsparcia. Bardzo często, gdy przychodzi kolej na przyjęcie go do hostelu, czy ŚDS, nie jest już w stanie korzystać z tego wsparcia wskutek pogorszenia stanu zdrowia i nawrotu psychozy. Uczestnikami i mieszkańcami Zespołu Placówek są osoby z zaburzeniami psychicznymi w różnym stopniu nasilenia oraz niewielka liczba osób upośledzonych umysłowo i z różnymi przejawami zaburzenia osobowości.

Finansowanie tych działań także jest wielokierunkowe. Wynika to z charakteru udzielanej pomocy oraz ustawowego podziału źródeł finansowania działań pomocy społecznej i działalności leczniczej. Zadania ŚDS są finansowane z budżetu państwa, za pośrednictwem miejscowej gminy. Działalność lecznicza PZP i Hostel są finansowane z kontraktu z NFZ. DPS

jest finansowany w niewielkim stopniu z odpłatności własnej pensjonariuszy, a znaczna większość kosztów pokrywana jest przez gminy pochodzenia tych osób. Pobyt w schronisku z usługami opiekuńczymi jest pokrywany również po części z dochodów własnych mieszkańców schroniska (w kilku przypadkach dopłacają również rodziny tych osób) a w znacznej części dopłacają gminy kierujące osoby bezdomne do schroniska.

Takie zróżnicowanie źródeł i sposobów finansowania stwarza dużo kłopotów personelowi administracyjnemu w zawieraniu umów i egzekwowaniu należności. Jednak po przetarciu ścieżek i wyedukowaniu pracowników pomocy społecznej, pozwala to zapewnić bezpieczne i stabilne funkcjonowanie. Mając na uwadze, że w całym tym działaniu najważniejszy jest człowiek w potrzebie i konieczność zorganizowania dla niego kompleksowej pomocy, taki rodzaj działań wydaje się słuszny. Dzięki tym działaniom człowiek chory psychicznie, bez wsparcia ze strony rodziny, może liczyć na odpowiednią pomoc, bez zbędnej zwłoki i nie jest „odbijany jak piłka” od różnych elementów niespójnego systemu jednostek publicznych.

Stołość tego rozwiązania jest na tyle pewna i stabilna, jak dalece stabilne będą przepisy w tym zakresie. Na przykład w początkowym okresie dobrze sprawdzała się formuła środowiskowego domu z hostelem. Jednak po zmianie ustawy o pomocy społecznej w 2004 roku zlikwidowano możliwość opłacania pobytu w hotelu ze środków budżetu państwa i ponad 20 osób zostało bez środków na utrzymanie. Pilnie trzeba było rozbudować obiekt i wyodrębnić pomieszczenia na DPS. Dopiero niemal po 10 latach NFZ zaczął kontraktować usługę hosteli.

Sukcesem tych działań jest przykład kilku osób, które opuściły szpital po wielu latach hospitalizacji ze statusem osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej. Po upływie kolejnych kilku lat terapii sąd stopniowo cofnął im ubezwłasnowolnienie. Osoby te założyły rodzinę i opuściły Zespół Placówek, podejmując samodzielne funkcjonowanie w środowisku. Oczywiście takich przypadków było zaledwie kilka na przestrzeni 20 lat. Jednak dużo większym osiągnięciem jest fakt, że znaczna część mieszkańców hostelu również wraca do rodziny lub mieszkań wspomaganych. W innych przypadkach nawet jeżeli dane osoby przez wiele lat pozostają w schronisku lub DPS, to jakość ich życia, funkcjonowania są daleko lepsze niż wcześniej.

Zespół Placówek Caritas w Świniarach jest tylko częścią dużej sieci pomocy świadczonej przez Caritas Diecezji Kieleckiej. Część mieszkańców Zespołu Placówek w Świniarach w kolejnych latach trafia do innych placówek i form wsparcia, jak np. mieszkania wspomagane, treningowe lub wspierane i tam często funkcjonują z dużym sukcesem, bez dodatkowego wsparcia. Pozostaje mieć nadzieję, że postępujący proces deinstytucjonalizacji usług społecznych nie zatraci tych możliwości, ale je wzmocni i upowszechni w skali kraju²³.

²³ Kompleksowe wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w Zespole Placówek Caritas w Świniarach, autorzy: Izabela Galus, Stanisław Słowik, Caritas Diecezji Kieleckiej 2024.

5. Standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie

„Standardy w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalu psychiatrycznym” to projekt konkursowy Ministerstwa właściwego ds. zabezpieczenia społecznego, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

Projekt realizowany był od 1 marca 2018 roku do 30 listopada 2022 roku przez trzy województwa:

- lubelskie – reprezentowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w partnerstwie z Charytatywnym Stowarzyszeniem Niesienia Pomocy Chorym Misericordia;
- podkarpackie – reprezentowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie oraz Stowarzyszenie „Radość” w Dębicy;
- świętokrzyskie – reprezentowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego i Caritas Diecezji Kieleckiej.

Celem projektu było wypracowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie.

Zaprezentowany standard wdrażany był w pięciu nowo utworzonych mieszkaniach wspomaganych na terenie pięciu różnych gmin (3 gminy w województwie lubelskim, 1 gminie w województwie podkarpackim i 1 gminie w województwie świętokrzyskim). Gminy²⁴ te są zróżnicowane pod względem sytuacji społeczno-gospodarczej:

- Lublin – gmina duża miejska, pełniąca funkcję powiatu grodzkiego;
- Głusk (woj. lubelskie) i Żyraków (woj. podkarpackie) – gminy wiejskie, graniczące z miastami o dużej aktywności gospodarczej;
- Masłów (woj. świętokrzyskie) – gmina duża, wiejska;
- Żmudź (woj. lubelskie) – gmina mała, wiejska, typowo rolnicza.

W pierwszym etapie projektu (marzec–październik 2018 r.) wyłonione zostały gminy, w których realizowany był pilotaż standardu. Powołano także zespół, który w trakcie dwudziestu cyklicznych spotkań miał za zadanie wypracować modelowe rozwiązanie

²⁴ Początkowo do projektu zgłosiła się gmina Łaziska, której przedstawiciele brali udział w I etapie projektu, tj. w opracowywaniu standardu mieszkań wspomaganych. Gmina ta wycofała się z udziału w projekcie w styczniu 2019 roku, a na jej miejsce została zrekrutowana gmina Żmudź.

w obszarze mieszkalnictwa wspomaganego. Członkowie zespołu uczestniczyli w dwóch wizytach studyjnych (wyjazdy do Włoch i do Holandii) w celu zapoznania się z funkcjonowaniem ośrodków wsparcia środowiskowego oraz rozwiązaniami w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego w innych krajach Unii Europejskiej. Wizyty te dostarczyły wielu inspiracji do tworzenia standardu mieszkalnictwa wspomaganego.

Równolegle z pracami zespołu prowadzone były badania społeczne „Analiza potrzeb osób chorujących psychicznie w zakresie wsparcia środowiskowego ze szczególnym uwzględnieniem mieszkań wspomaganych”. Wypracowany przez zespół standard został poddany konsultacjom w trzech województwach realizujących projekt oraz w całym kraju – zasięgnięto opinii instytucji i organizacji zajmujących się pracą z osobami chorującymi psychicznie.

W drugim etapie projektu (listopad 2018 – sierpień 2022 r.) opracowany standard został wdrożony w pięciu wytypowanych wcześniej gminach. Obiekty przeznaczone na mieszkania wspomagane zostały zaadaptowane zgodnie z wytycznymi zawartymi w standardzie (niezbędne roboty remontowo-budowlane, wyposażenie mieszkań). Zrekrutowani zostali uczestnicy projektu – osoby chorujące psychicznie, które w trakcie szkoleń i spotkań grupowych i indywidualnych zostały odpowiednio przygotowane do korzystania z mieszkań wspomaganych. Została także zatrudniona kadra do każdego z pięciu mieszkań.

Po przeprowadzeniu pilotażu, w trzecim etapie projektu (do listopada 2022 r.) wypracowane zostały rekomendacje oraz zrealizowano cykl szkoleń w zakresie stosowania standardu adresowany do przedstawicieli NGO (jako jednostek prowadzących mieszkania wspomagane) oraz przedstawicieli JST (jednostek samorządu terytorialnego) – jako organów prowadzących mieszkania lub zlecających to zadanie organizacjom pozarządowym i wydających decyzje kierujące osoby chorujące psychicznie do tychże mieszkań. W projekcie zaplanowano także promocję standardu, która odbywać się będzie poprzez organizację konferencji poświęconych tematyce mieszkań wspomaganych, upowszechnianie wypracowanego modelu z wykorzystaniem mediów publicznych oraz dystrybucję dokumentu „Standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie”.

Ważnym elementem Standardu są rekomendacje mające praktyczny charakter. W aneksie do Standardu zawarto wzory dokumentów potrzebnych do uruchomienia i prowadzenia mieszkania wspomaganego dla osób chorujących psychicznie²⁵.

²⁵ Publikacja „Standard mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie”, Lublin 2022.

6. Cele Programu

Celem głównym niniejszego programu jest: „Efektywny, kompleksowy system form wsparcia społecznego, którego wynikiem możliwe jest utrzymanie, wzmocnienie lub powrót do pełnienia ról społecznych, odzyskanie samodzielności i aktywności społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi”.

Cel główny jest zgodny z zapisami Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 i będzie realizowany za pośrednictwem poniższych celów szczegółowych:

- 1) Rozwijanie idei środowiskowego modelu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 2) Wspieranie przez samorząd województwa rozwoju współpracy pomiędzy instytucjami a podmiotami świadczącymi oparcie społeczne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Podnoszenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej w zakresie pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.
- 4) Wspieranie podmiotów III sektora w zakresie realizacji działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 5) Wspieranie rozwoju infrastruktury pomocy i wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel główny:

Efektywny, kompleksowy system form wsparcia społecznego, którego wynikiem możliwe jest utrzymanie, wzmocnienie lub powrót do pełnienia ról społecznych, odzyskanie samodzielności i aktywności społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi

Cel szczegółowy nr 1: Rozwijanie idei środowiskowego modelu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin

Działanie	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik realizacji	Źródło danych
Upowszechnianie i promowanie nowych form i metod wsparcia środowiskowego osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym asystenta środowiskowego oraz asystenta zdrowienia	Samorząd województwa	Budżet województwa	- liczba upowszechnionych dobrych praktyk (Biuletyn ROPS, strona www) - liczba konferencji i seminariów	ROPS
Zwiększanie zakresu stosowania specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Samorządy lokalne	Budżet państwa	- liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	OZPS
Zwiększanie liczby miejsc w Środowiskowych Domach Samopomocy, w szczególności na obszarach o najmniejszej dostępności tego typu usług	Samorządy lokalne	Budżet państwa	- liczba miejsc ŚDS - liczba ŚDS - liczba nowych ŚDS	OZPS ROPS DW EFS
Zwiększanie liczby miejsc w Zakładach Aktywności Zawodowej, w szczególności na obszarach o najmniejszej dostępności tego typu usług	Samorząd województwa, samorządy lokalne, organizacje pozarządowe	Budżet województwa, PFRON	- liczba miejsc ZAZ - liczba ZAZ - liczba nowych ZAZ	OZPS ROPS
Zapewnienie osobom starszym kompleksowych usług o charakterze profilaktyczno-zdrowotnym i aktywizującym.	Samorząd województwa, ROPS, samorządy lokalne	Środki UE (FEŚ)	- liczba edukacyjnych spotkań integracyjnych z działaniami prozdrowotnymi mającymi na celu zapobieganie utracie kondycji psychicznej zapewnienie kontaktów z otoczeniem	ROPS

Cel szczegółowy nr 2: Wsparcie przez samorząd województwa rozwoju współpracy pomiędzy instytucjami a podmiotami świadczącymi oparcie społeczne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami

Działanie	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik realizacji	Źródło danych
Organizowanie kiermaszów świątecznych (bożonarodzeniowych i wielkanocnych) skierowanych do podmiotów ekonomii społecznej, działających w regionie, które zatrudniają i wspierają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym osoby z niepełnosprawnościami	Samorząd województwa, (ROPS), samorządy lokalne,	Budżet województwa, Środki UE (FERS)	- liczba zorganizowanych kiermaszów	ROPS
Organizowanie spotkań integracyjnych środowisk osób z niepełnosprawnościami (Mikołajkowych) dedykowanych dla uczestników ZAZ, WTZ, uczniów szkół specjalnych, ośrodków specjalnych, placówek wychowawczych oraz podopiecznych organizacji pozarządowych	Samorząd województwa, (ROPS)	Budżet województwa	- liczba zorganizowanych wydarzeń	ROPS
Zapewnienie osobom starszym kompleksowych usług: opiekuńczo-zdrowotnych o charakterze terapeutyczno-psychologicznym	Samorząd województwa, ROPS, samorządy lokalne	Środki UE (FEŚ)	- liczba gmin, gdzie świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - liczba gmin, gdzie świadczone jest wsparcie przez psychologa w formie psychoterapii – dla opiekunów faktycznych, konsultacje indywidualne, rozwiązywanie problemów związanych z wiekiem	ROPS

Cel szczegółowy nr 3: Podnoszenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej w zakresie pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi

Działanie	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik realizacji	Źródło danych
Organizowanie cyklicznych szkoleń/kursów dla kadr pomocy i integracji społecznej w zakresie pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi	Samorząd województwa ROPS	Budżet województwa, Środki UE (FERS, FEŚ)	- liczba osób, które ukończyły szkolenie/kurs	ROPS

Cel szczegółowy nr 4:

Wspieranie podmiotów III sektora w zakresie realizacji działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami psychicznymi

Działanie	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik realizacji	Źródło danych
Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy psychologicznej, terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz reintegracji społecznej	Samorząd województwa, DOZ	Budżet województwa	- liczba organizacji, które otrzymały wsparcie	ROPS
Wspieranie realizacji działań, programów edukacyjnych i programów rekomendowanych promujących zdrowie psychiczne dzieci, młodzieży i osób dorosłych oraz kształtujących ich umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu	Samorząd województwa, DOZ	Budżet województwa	- liczba organizacji, które otrzymały wsparcie	ROPS
Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań w zakresie zmniejszenia zjawiska wykluczenia społecznego i dyskryminacji wśród osób z niepełnosprawnością.	Samorząd województwa, ROPS	Budżet województwa	- liczba organizacji, które otrzymały wsparcie	ROPS
Współpraca samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych	Samorząd województwa, ROPS	Budżet województwa, PFRON	- liczba zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym	ROPS

Działanie	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik realizacji	Źródło danych
Wspieranie aktywizacji społeczno-zawodowej realizowanej poprzez podmioty ekonomii społecznej, w szczególności działań realizowanych i dostosowanych do osób po kryzysach psychicznych.	Samorząd województwa, ROPS OWES-y	Środki UE EFS	- liczba podmiotów ekonomii społecznej, w których zatrudnione są osoby z zaburzeniami psychicznymi	ROPS, OWES

Cel szczegółowy nr 5:

Wspieranie rozwoju infrastruktury pomocy i wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi

Działanie	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik realizacji	Źródło danych
Rozwój mieszkalnictwa wspieranego, treningowego i aktywizującego	Samorząd województwa, samorządy lokalne, organizacje pozarządowe	Budżet województwa, Środki UE EFRR	- liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie	EFRR UMWŚ
Wspieranie samorządów w tworzeniu Centrum Usług Społecznych	Samorząd województwa, samorządy lokalne, DW EFS, ROPS	Budżet województwa, Środki UE EFS	- liczba instytucji, które uzyskały wsparcie	DW EFS UMWŚ
Dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych	Samorząd województwa, samorządy lokalne, organizacje pozarządowe	PFRON	- liczba podpisanych umów	ROPS
Tworzenie zakładów aktywności zawodowej, w szczególności na obszarach o najmniejszej dostępności tego typu usług	Samorząd województwa, ROPS	Budżet województwa, Środki PFRON	- liczba nowych zakładów aktywności zawodowej	ROPS

7. Realizacja programu

Realizatorem Programu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego. Działania programu będą realizowane we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi samorządu województwa świętokrzyskiego takim, jak: Wojewódzki Urząd Pracy czy też poszczególne departamenty Urzędu Marszałkowskiego: Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego, Departament Wdrażania Europejskich Funduszy Rozwoju Regionalnego, Departament Ochrony Zdrowia oraz jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami pomocy i integracji społecznej, podmiotami sektora ekonomii społecznej i organizacjami pozarządowymi.

Adresatami działań programu są osoby fizyczne, prawne i podmioty nieposiadające osobowości prawnej, realizujące zadania w obszarze oparcia społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi, osoby zagrożone tymi problemami społecznymi i ich rodziny oraz wszyscy mieszkańcy województwa świętokrzyskiego.

Zakłada się, że działania programowe będą finansowane w ramach:

- Dotacji Budżetu Państwa,
- Budżetu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego,
- Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi (uchwalonego rokrocznie),
- Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FEŚ),
- Projektu pn. „Lokalne systemy wsparcia dla seniorów” realizowanego przez ROPS Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego (finansowanego z FEŚ),
- Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS),
- Projektu pn. „Koordynacja polityki społecznej w województwie świętokrzyskim” realizowanego przez ROPS Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego (finansowanego z FERS),
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

- II. Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030

1. Wprowadzenie

Omawiane działania odnoszą się do realizacji celu 1e *aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi* określonego w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480). W ramach realizacji Programu ustawodawca zakłada podejmowanie działań mających na celu wsparcie osób chorujących psychicznie i po kryzysach zdrowia psychicznego w podejmowaniu aktywności zawodowej. W obliczu coraz powszechniejszego występowania zaburzeń psychicznych w populacji (dotyczy to zarówno Polski jak i całej Europy) oraz olbrzymich kosztów, jakie generuje wyłączenie osób chorujących z rynku pracy, zasadne wydaje się podejmowanie starań, aby osoby te pozostawały aktywne w obszarze zawodowym lub wracały do takiej aktywności.

W obliczu kryzysu demograficznego i problemów kadrowych na rynku pracy coraz mocniej podkreśla się znaczenie działań prewencyjnych, profilaktycznych i rehabilitacyjnych w kontekście utrzymania aktywności zawodowej społeczeństw na odpowiednio wysokim poziomie, jednocześnie zwracając uwagę na straty społeczne i gospodarcze, które są generowane w skali ogółouropejskiej, jak i w skali poszczególnych krajów UE na skutek przedwczesnej utraty zdrowia przez obywateli. Największe znaczenie epidemiologiczne mają w tym kontekście schorzenia układu krążenia, nowotwory oraz zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania.

Zdrowie to indywidualny zasób człowieka pozwala na rozwój, pracę i pomnażanie dóbr, które człowiek może tworzyć, produkować lub zdobywać. Zdrowie jest kapitałem, który przynosi fizyczny, psychiczny oraz społeczny dobrostan, a w szerszej perspektywie również dobrobyt. W tym kontekście choroba i w konsekwencji niepełnosprawność – rozumiana jako niemożność samodzielnego zapewnienia sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznych bądź psychicznych sprawności (WHO) przynosi szeroko pojęte straty i może prowadzić do ubóstwa.

Specjaliści zajmujący się zdrowiem psychicznym zauważają, że zwiększające się tempo życia i ilość dopływających bodźców, rozluźnienie relacji rodzinnych i społecznych (brak wsparcia), zmiany kulturowe generujące rosnące wymagania w odniesieniu do pełnionych ról rodzinnych i zawodowych, a także globalne kryzysy geopolityczne, klimatyczne, pandemiczne stają się u wielu osób przyczyną przeciążenia układu nerwowego a w konsekwencji zaburzeń psychicznych i znacznego obniżenia jakości codziennego funkcjonowania. Problemy ze zdrowiem psychicznym dotyczą osób w różnym wieku, różnych profesji i o różnym statusie społecznym. Badanie Eurobarometr przeprowadzone w czerwcu 2023 r. wykazało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy 46% ludności UE doświadczyła problemów emocjonalnych lub

psychospołecznych, takich jak depresja lub stany lękowe. Według ZUS zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były w 2023 roku przyczyną 11% absencji osób ubezpieczonych (26,1 mln dni).

Wobec powyższego zasadne jest zwrócenie szczególnej uwagi na problematykę zdrowia psychicznego w kontekście rynku pracy, przyjrzenie się problemom, z jakimi spotykają się osoby chorujące oraz możliwości wsparcia tej szczególnej grupy osób niepełnosprawnych.

Doświadczenie osób zajmujących się rynkiem pracy wskazuje, że problem z zatrudnianiem niepełnosprawnych po kryzysach zdrowia psychicznego jest związany ze stale utrzymującym się w społeczeństwie zjawiskiem ich naznaczania i dyskryminacji. Z powodu choroby wypierani są z otwartego – w obecnych czasach bardzo konkurencyjnego rynku pracy. Zjawisko dyskryminacji chorych psychicznie jako pracowników ma charakter powszechny. Zapewnienie im odpowiednich warunków pracy, często także opieki drugiej osoby stanowi dla pracodawców olbrzymi problem, a przez to czyni osoby te wyjątkowo nieatrakcyjnymi kandydatami do pracy. W związku z powyższym grupa ta w dużym stopniu narażona na wykluczenie społeczne i pogorszenie statusu materialnego następujące w stosunkowo krótkim czasie.

Wśród głównych czynników zewnętrznych powodujących wykluczenie osób z zaburzeniami psychicznymi z rynku pracy najczęściej wymienia się:

- zjawisko stygmatyzacji i dyskryminacji;
- niedostateczną liczbę miejsc pracy zapewniających zatrudnienie dostosowane do indywidualnych potrzeb;
- brak działań systemowych oraz koordynacji współpracy między instytucjami pomocowymi;
- brak środków przeznaczanych na działania aktywizujące dla osób chorujących psychicznie;
- negatywne przekonania pracodawców odnośnie możliwości efektywnej pracy osób chorujących psychicznie;
- ograniczone możliwości kształcenia się osób chorujących psychicznie (często przerwany proces edukacji formalnej);
- brak wsparcia rodziny i najbliższego środowiska osoby chorej w zakresie poszukiwania i podejmowania przez nią pracy;
- niewiedzę pracodawców na temat możliwych korzyści finansowych, jakie wiążą się z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.

Wśród przyczyn dotyczących samych chorych, najczęściej wskazuje się na:

- niski poziom wykształcenia;
- obniżoną samoocenę;
- lęk przed ujawnieniem informacji o chorobie psychicznej;
- długotrwałą zależność osób chorujących od pasywnych form pomocy społecznej;
- zależność od rodziców;
- ubóstwo relacji społecznych osób chorujących;
- lęk przed możliwością nawrotu choroby w związku ze zmianą, jaką jest podjęcie zatrudnienia;
- obawa osób chorujących przed możliwością utraty świadczeń w związku z podjęciem pracy;
- brak motywacji do zmiany własnej sytuacji życiowej.

Podsumowując – pracodawcy niechętnie zatrudniają osoby po kryzysach zdrowia psychicznego głównie ze względu na brak wiedzy z zakresu dynamiki i przebiegu chorób psychicznych oraz brak świadomości, iż osoby te mogą sprawnie wykonywać obowiązki zawodowe i być pełnowartościowymi pracownikami. W celu przełamania istniejących uprzedzeń konieczne jest dostarczanie pracodawcom wiedzy na temat specyfiki chorób psychicznych i realnych możliwości zatrudniania osób ich doświadczających, dla których niejednokrotnie jedyną szansą na podjęcie zatrudnienia jest zatajenie przed pracodawcą istnienia schorzenia. Jednocześnie, na co wskazuje przywołana wyżej lista barier, praca nad aktywizacją zawodową omawianej grupy w równej mierze powinna obejmować samych chorujących i dotyczyć zmiany ich nawyków, przekonań i budowania motywacji do wychodzenia na rynek pracy.

Aby tak szeroko zakrojone wsparcie na rzecz osób z doświadczeniem choroby psychicznej mogło być skutecznie realizowane, konieczne są systemowe rozwiązania angażujące zarówno podmioty lecznicze, instytucje związane z pomocą społeczną, służby zatrudnienia jak również organizacje pozarządowe.

2. Sytuacja osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego

na świętokrzyskim rynku pracy

W województwie świętokrzyskim na koniec grudnia 2023 roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 3.212 osób niepełnosprawnych (45,3% to kobiety). Grupa ta obejmowała 2.942 osoby bezrobotne i 270 osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu. Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych prawo do zasiłku posiadało 23,1% osób. Spośród osób niepełnosprawnych pozostających w ewidencji powiatowych urzędów pracy przed zarejestrowaniem pracowało 91,7% bezrobotnych i 71,9% poszukujących pracy. Mieszkańcy miast stanowili 59,7% ogółu niepełnosprawnych.

Na przestrzeni ostatnich sześciu lat (2018-2023) liczba bezrobotnych niepełnosprawnych pozostających w rejestrach w końcu roku kształtowała się średnio na poziomie około 2.800 osób. Udział tej grupy w bezrobociu ogółem zwiększał się sukcesywnie (z wyjątkiem 2020 r.), z 6,3% w 2018 roku do 8,7% w 2023 roku (*w kraju wzrost z 6,3% do 7,7%*). Aktualne dane statystyczne potwierdzają rosnącą tendencję udziału osób niepełnosprawnych w populacji bezrobotnych (w okresie styczeń-sierpień 2024 roku udział ten osiągał wartości między 8,7 a 9,2 procent).

Ważnym aspektem w aktywizacji osób niepełnosprawnych i odpowiednim doborze form wsparcia są informacje dotyczące rodzaju niepełnosprawności, jakie te osoby posiadają. W tabeli poniżej przedstawiono liczbę zarejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy według posiadanego rodzaju niepełnosprawności.

Tabela 13. Niepełnosprawni według rodzaju niepełnosprawności będący w ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa świętokrzyskiego.

Rodzaj niepełnosprawności	Ogółem stan na koniec roku		% udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych niepełnosprawnych	
	2018	2023	2018	2023
Upośledzenie umysłowe	20	40	0,6	1,3
Choroby psychiczne	354	465	11,3	14,5
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	201	136	6,4	4,2
Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	27	0,0	0,8
Choroby narządu wzroku	214	196	6,8	6,1
Upośledzenia narządu ruchu	1.159	1.138	37,0	35,4
Epilepsja	119	135	3,8	4,2
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	285	258	9,1	8,0
Choroby układu pokarmowego	69	67	2,2	2,1
Choroby układu moczowo-płciowego	85	102	2,7	3,2
Choroby neurologiczne	291	282	9,3	8,8

Rodzaj niepełnosprawności	Ogółem stan na koniec roku		% udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych niepełnosprawnych	
	2018	2023	2018	2023
Inne	288	293	9,2	9,1
Nieustalony	48	73	1,5	2,3
Ogółem	3.134	3.212	100,0	100,0

Źródło: Sprawozdanie o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu.

Osoby z chorobami psychicznymi stanowią drugą pod względem liczebności grupę niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy (14,5%). W perspektywie ostatnich sześciu lat udział tej grupy wzrósł najsilniej (o 3,2 p. proc.), co jest odzwierciedleniem rosnącej tendencji problemów ze zdrowiem psychicznym w populacji ludności ogółem.

W procesie aktywizacji, oprócz rodzaju niepełnosprawności, istotny jest także stopień niepełnosprawności wskazujący na mniejsze lub większe ograniczenia, jakie osoby niepełnosprawne napotykają w życiu rodzinnym i zawodowym. W końcu 2023 roku informacje o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych oraz poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu kształtowały się w tym zakresie następująco:

- stopień znaczny posiadało 149 osób (4,6%),
- stopień umiarkowany posiadało 1 948 osób (60,7%),
- stopień lekki posiadało 1 115 osób (34,7%).

W porównaniu do roku 2018 zwiększył się zdecydowanie udział osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (o 7,6 p. proc.) oraz minimalnie ze znacznym (o 0,1 p. proc.), natomiast zmniejszył się ze stopniem lekkim (o 7,7 p. proc.).

W populacji osób niepełnosprawnych, będących klientami urzędów pracy, widać wyraźny wzrost poziomu wykształcenia, co jest zgodne z ogólnie obserwowanym trendem w społeczeństwie. Wyższe kwalifikacje zawodowe sprawiają, że rosną aspiracje zawodowe osób niepełnosprawnych i zwiększa się aktywność tych osób na rynku pracy.

Tabela 14. Niepełnosprawni według poziomu wykształcenia będący w ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa świętokrzyskiego.

Poziom wykształcenia	Ogółem stan na koniec roku		% udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych niepełnosprawnych	
	2018	2023	2018	2023
Wyższe	327	435	10,5	13,6
Policealne i średnie zawodowe	725	826	23,1	25,7
Średnie ogólnokształcące	298	345	9,5	10,7
Zasadnicze zawodowe	1.060	992	33,8	30,9
Gimnazjalne	50	59	1,6	1,8

Poziom wykształcenia	Ogółem stan na koniec roku		% udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych niepełnosprawnych	
	2018	2023	2018	2023
Podstawowe i podstawowe nieukończone	674	555	21,5	17,3
Ogółem	3.134	3.212	100,0	100,0

Źródło: Sprawozdanie o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu.

Najsilniej w analizowanym okresie wzrósł udział osób niepełnosprawnych z wykształceniem wyższym (o 3,1 p. proc.), następnie policealnym i średnim zawodowym (o 2,6 p. proc.) oraz średnim ogólnokształcącym (o 1,2 p. proc.). Zmniejszył się znacząco udział osób z najniższym poziomem wykształcenia, tj. podstawowym i podstawowym nieukończonym (o 4,2 p. proc.) oraz z zasadniczym zawodowym (o 2,9 p. proc.). Jednocześnie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym są reprezentowane najliczniej – stanowią ponad 30% ogółu niepełnosprawnych pozostających w rejestrach urzędów pracy. Na koniec 2023 roku bez kwalifikacji zawodowych było 545 osób niepełnosprawnych, które stanowiły 17,0% grupy, to mniej niż w roku 2018 roku (18,1%).

W odniesieniu do osób z zaburzeniami psychicznymi deficyty dotyczą często początkowych etapów edukacji, co wynika z diagnozy choroby już w młodym wieku i skutkuje niskimi, nieadekwatnymi do potrzeb rynku pracy kwalifikacjami.

Zarejestrowani niepełnosprawni to najczęściej osoby w wieku 50 lat i więcej (46,0% populacji), przy czym najwięcej osób było w grupie wiekowej 50-54 lata (16,8%) i 55-59 lat (16,5%). Znaczny udział stanowiły również osoby ze środkowych grup wieku, tj. 30-49 lat (42,4%), w tym najwięcej w przedziale 30-39 lat (16,5%). Udział osób młodych niepełnosprawnych, do 30 roku życia, pozostaje na relatywnie niskim poziomie (11,6%).

Niekorzystnym zjawiskiem, w kontekście wejścia lub powrotu na rynek pracy, jest długotrwałe bezrobocie, które w przypadku osób niepełnosprawnych jest częściej obserwowane niż wśród ogółu bezrobotnych. Na koniec 2023 roku ponad połowę (54,4%) populacji niepełnosprawnych stanowiły osoby długotrwałe pozostające bez pracy (wg zapisów ustawowych ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat). Dla porównania w bezrobociu ogółem udział ten wynosił 49,5%.

Analiza czasu pozostawania bez pracy w ujęciu statystycznym (tzn. w miesiącach) pokazuje, że na koniec 2023 roku 1.359 osób niepełnosprawnych było bez pracy powyżej roku (42,3% wobec 37,9% w bezrobociu ogółem). Wśród niepełnosprawnych bezrobotnych odsetek ten był niższy (41,0%) niż wśród niepełnosprawnych poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu (57,0%).

Największy odsetek osób z niepełnosprawnościami z chorobami psychicznymi to osoby pozostające w rejestrach urzędów pracy ponad 24 miesiące (28,0%) oraz od 12 do 24

miesiący (17,0%), łącznie bez pracy ponad rok pozostawało 209 osób (45%) z tymi zaburzeniami.

Z ogółu ofert wpływających do powiatowych urzędów pracy niewielki odsetek stanowią oferty kierowane do osób niepełnosprawnych. O ile w 2018 roku pracodawcy zgłosili dla tej grupy 1 292 oferty (3,7% ogółu ofert), to w 2023 roku takich ofert było tylko 596 (2,8%). Najczęściej są to propozycje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, rzadziej natomiast miejsca aktywizacji zawodowej.

W roku 2023 pracę podjęło 2.148 niepełnosprawnych bezrobotnych. Większość podjęła zatrudnienie niesubsydiowane – 1 655 osób (77,0%), natomiast z zatrudnienia subsydiowanego skorzystały 493 osoby (23,0%). Źródłem wsparcia w przypadku korzystania z usług i instrumentów rynku pracy są środki Funduszu Pracy oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2023 roku korzystając z pomocy powiatowych urzędów pracy, działających na terenie województwa świętokrzyskiego 141 osób niepełnosprawnych podjęło zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych, 119 osób zostało skierowanych na roboty publiczne, a 38 osób do wykonywania prac społecznie użytecznych. Dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej otrzymały 43 osoby niepełnosprawne. Ponadto 287 osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało skierowanych na staż, czyli formę wsparcia pozwalającą na nabywanie umiejętności praktycznych do wykonywania pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Ze szkoleń mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy skorzystały 54 osoby niepełnosprawne.

Szczegółowe informacje dotyczące podjęć pracy oraz wsparcia udzielonego osobom niepełnosprawnym w latach 2018-2023 przedstawia Tabela 15.

Tabela 15. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy województwa świętokrzyskiego podejmujące pracę oraz korzystające z usług i instrumentów rynku pracy w latach 2018-2023

Wyszczególnienie		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podjęcia pracy		2 456	2 237	1 802	1 974	2 173	2 148
z tego:							
Praca subsydiowana		589	482	401	495	534	493
w tym	na miejscach pracy refundowanych ze środków Funduszu Pracy	91	74	80	86	82	110
	na miejscach pracy refundowanych ze środków PFRON	33	26	22	41	22	21
	z tego w zakładach pracy chronionej	1	0	0	2	0	0
	podjęcie działalności gospodarczej	54	39	44	56	53	43
	prace interwencyjne	153	141	106	139	183	141
	roboty publiczne	182	135	102	127	135	119
	podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie	21	18	11	16	16	19
	podjęcie pracy w ramach bonu zatrudnieniowego	2	0	0	0	0	0
	podjęcie pracy w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 r.ż.	11	9	7	5	15	6
	rozpoczęcie realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub podpisania kontraktu socjalnego	31	31	28	25	27	24
Praca niesubsydiowana	Praca sezonowa	22	23	20	20	16	16
	Pozostałe zatrudnienie	1 752	1 664	1 324	1 407	1 556	1 577
	Podjęcie działalności gospodarczej	94	68	57	52	67	62
rozpoczęcie szkolenia		49	47	33	61	59	54
z tego	w ramach bonu szkoleniowego	2	3	3	3	7	2
rozpoczęcie stażu		396	328	198	243	379	287
z tego	w ramach bonu stażowego	2	0	1	1	2	0
rozpoczęcie pracy społecznie użytecznej		57	61	18	20	30	38

Źródło: Sprawozdanie o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu

3. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi- działania podejmowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach w ramach realizacji RPOZP do 2030 roku

W ramach *Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Świętokrzyskiego do 2030 roku* Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach został wskazany jako realizator celu szczegółowego: **„Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi”**.

Beneficjentami działań aktywizacyjnych inicjowanych i podejmowanych przez WUP Kielce są osoby korzystające z pomocy oferowanej przez Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej oraz ze wsparcia w ramach projektów realizowanych przez Urząd bezpośrednio i w charakterze Instytucji Pośredniczącej. Ze względu na ochronę danych osobowych w tym danych wrażliwych WUP Kielce oraz operatorzy realizujący wsparcie w ramach projektów EFS nie mają możliwości weryfikacji informacji o rodzaju niepełnosprawności. Stąd wszelkie podejmowane działania adresowane są do osób z niepełnosprawnościami a chorujący psychicznie i osoby po kryzysach zdrowia psychicznego włączają się w tą grupę.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego jest realizowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach poprzez:

1. Świadczenie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego przez Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej;
2. Organizację szkoleń zawodowych w ramach projektów *„Pracownik kapitałem firmy. Postaw na jego rozwój z Bazą Usług Rozwojowych”* oraz *„Buduj swój Rozwój – Baza Usług Rozwojowych”*;
3. Poprawę dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla osób poszukujących pracy w tym grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej w ramach priorytetu 10 *Aktywni na rynku pracy programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027*;
4. Prowadzenie kampanii szkoleniowo – informacyjnej, promującej zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi adresowanej do pracodawców oraz kadry publicznych służb zatrudnienia.

3.1. Zadanie 1. Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla osób

z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego przez
Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej

Poradnictwo zawodowe w formie indywidualnej i grupowej dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego, świadczone jest przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach – Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.

Poradnictwo organizowane jest w siedzibie WUP oraz we współpracy z innymi urzędami i organizacjami działającymi na rzecz wymienionej grupy beneficjentów w miejscach przez nich wskazanych. Dotychczas warsztaty i spotkania informacyjne organizowane były m.in. wspólnie ze Świętokrzyskim Centrum Psychiatrii w Morawicy, Zakładem Aktywności Zawodowej Stowarzyszenia „Nadzieja Rodzinie”, szkołami integracyjnymi i specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi z terenu województwa.

Poradnictwo zawodowe prowadzone w formie indywidualnych porad i konsultacji ma na celu **wsparcie osób niepełnosprawnych w określeniu predyspozycji i preferencji zawodowych z uwzględnieniem ich stanu zdrowia** w kontekście możliwego do podjęcia zatrudnienia lub nabycia/ uzupełnienia kwalifikacji. Wsparcie indywidualne obejmuje również pracę nad budowaniem motywacji do podjęcia aktywności zawodowej oraz zmianą przekonań osoby chorującej dotyczących możliwości funkcjonowania na rynku pracy. W przypadku osób ze znacznymi ograniczeniami istotną kwestią jest wzbudzenie motywacji do podejmowania różnego rodzaju aktywności, zarówno życiowej, jak i zawodowej – najczęściej na chronionym rynku pracy oraz uświadomienie znaczenia pracy jako czynnika wspierającego proces zdrowienia. Ponadto pracownicy Centrum pomagają osobom z niepełnosprawnościami, które chcą podjąć zatrudnienie w przygotowaniu się do wejścia na rynek pracy. W ramach tej formy wsparcia WUP oferuje pomoc w redagowaniu profesjonalnych dokumentów aplikacyjnych, wyszukiwaniu odpowiednich ofert pracy czy udział w symulacji rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcą.

W ramach form grupowych dedykowanych osobom po kryzysach zdrowia psychicznego dobre efekty przynoszą spotkania, podczas których uczestnicy otrzymują wyczerpujące informacje dotyczące aktualnej sytuacji na rynku pracy uwzględniające perspektywę osób z niepełnosprawnościami oraz dostępne dla tej grupy klientów formy wsparcia. Informacje na temat oczekiwań pracodawców, zawodów deficytowych i możliwości uzupełnienia kwalifikacji pozwalają uczestnikom lepiej zrozumieć potrzeby rynku i możliwości odnalezienia na nim swojego miejsca.

Doradcy zawodowi prowadzą także **warsztaty i treningi umiejętności miękkich w tym z zakresu motywacji, efektywności osobistej czy radzenia sobie ze stresem.**

W zajęciach tych uczestniczą osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy na terenie całego województwa. W tej grupie beneficjentów coraz częściej pojawiają się osoby z niepełnosprawnościami w tym doświadczające różnorodnych kryzysów zdrowia psychicznego. Treningi i warsztaty prowadzone przez doradców zawodowych i psychologa z CliPKZ mają na celu kształtowanie określonych zachowań i postaw, wypracowanie sposobów postępowania w trudnych sytuacjach zawodowych oraz poznanie aktywnych metod poszukiwania pracy.

Dużym zainteresowaniem ze strony osób bezrobotnych i poszukujących pracy cieszą się także **spotkania informacyjne dotyczące zakładania działalności gospodarczej i możliwości uzyskania wsparcia finansowego na założenie spółdzielni socjalnej** bądź przystąpienie do już istniejącej spółdzielni.

W ramach realizacji Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Świętokrzyskiego do 2030 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach planuje kontynuowanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem osób niepełnosprawnych w tym zaburzeniami zdrowia psychicznego. Uczestnikami proponowanych form wsparcia mogą być m.in. osoby dorosłe po kryzysach zdrowia psychicznego, uzależnione, z niepełnosprawnościami intelektualnymi i sprzężonymi jak również młodzież ucząca się w szkołach specjalnych, przysposabiających do zawodu i ośrodkach szkolno-wychowawczych.

Planuje się organizację co najmniej raz w kwartale spotkań informacyjnych, warsztatów bądź dyżuru doradców zawodowych adresowanego do tej grupy odbiorców.

3.2. Zadanie 2. Organizacja szkoleń zawodowych w ramach projektów

„Pracownik kapitałem firmy. Postaw na jego rozwój z bazą usług rozwojowych”
oraz „Buduj swój rozwój – Baza Usług Rozwojowych”

Funkcjonujący w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Kielcach **Wydział Usług Rozwojowych** w nowej perspektywie finansowej **Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027** realizuje dwa projekty umożliwiające dofinansowanie kursów, szkoleń czy studiów podyplomowych dostępnych na łamach ogólnopolskiej platformy **Baza Usług Rozwojowych**. Z dofinansowania skorzystać mogą pracodawcy, ich pracownicy, a także wszystkie osoby dorosłe z województwa świętokrzyskiego. Baza Usług Rozwojowych zapewnia możliwość samodzielnego wyboru usługi, w pełni odpowiadającej potrzebom uczestnika. W ramach Projektów uczestnik kursu, szkolenia czy studiów podyplomowych może otrzymać dofinansowanie w maksymalnej wysokości 8 500 zł.

Pierwszy z projektów pn. „**Pracownik kapitałem firmy. Postaw na jego rozwój z Bazą Usług Rozwojowych**” dedykowany jest pracodawcom z terenu województwa świętokrzyskiego i ich pracownikom (wsparcie adresowane jest m.in. do przedsiębiorców, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych).

Drugi projekt pn. „**Buduj swój Rozwój – Baza Usług Rozwojowych**” skierowany jest do wszystkich osób dorosłych zamieszkujących na terenie województwa świętokrzyskiego, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje kompetencje, umiejętności lub kwalifikacje.

Oba projekty umożliwiają uczestnictwo w nich osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom zależnym oraz z zaburzeniami psychicznymi. **Dodatkowo w ramach projektów przewidziane (zaplanowane) są nabory dedykowane, skierowane wyłącznie do osób z niepełnosprawnościami w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego.** Zapisy w regulaminach projektów zgodne są z zasadą równości szans i niedyskryminacji oraz nie stwarzają barier dostępności i są przystępne dla osób z niepełnosprawnościami. Korzystając ze wsparcia osoby niepełnosprawne w tym po kryzysach zdrowia psychicznego, mogą uzyskać lub uzupełnić kwalifikacje zawodowe znacząco zwiększając swoje szanse na rynku pracy. Jest to szczególnie ważne, ponieważ osoby z zaburzeniami zdrowia psychicznego ze względu na wczesny początek choroby często posiadają niepełne wykształcenie i brakuje im konkretnych umiejętności istotnych z punktu widzenia rynku pracy. Ponadto projekt pn. „**Buduj swój Rozwój – Baza Usług Rozwojowych**” skierowany do osób dorosłych zamieszkujących na terenie województwa świętokrzyskiego oferuje możliwość skorzystania ze wsparcia w postaci indywidualnego spotkania z doradcą zawodowym w zakresie:

- zbudowania motywacji do rozwoju umiejętności/kompetencji lub nabycia kwalifikacji;

- wsparcia w analizie potrzeb rozwojowych, w tym z wykorzystaniem modelu Bilansu Kompetencji;
- wsparcia w wyborze odpowiednich usług rozwojowych w BUR.

Projekt ten dodatkowo zakłada preferencje w dostępie do wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami poprzez wyższy poziom dofinansowania. Wartość dofinansowania dla osób z niepełnosprawnościami to aż 90% kosztu usługi szkoleniowej. Uczestnik pokrywa tylko wysokość wymaganego wkładu własnego, a Wojewódzki Urząd Pracy dokonuje pozostałej części płatności w maksymalnej wysokości 8 500 zł. Tak korzystne warunki dają możliwość skorzystania ze wsparcia również osobom nieposiadającym środków na samodzielne sfinansowanie szkolenia, co jest częstym problemem osób chorujących psychicznie i wyklucza te osoby z rynku edukacyjnego.

Źródłem pomiaru wymienionych działań w ramach projektów **„Pracownik kapitałem firmy. Postaw na jego rozwój z Bazą Usług Rozwojowych”** oraz **„Buduj swój rozwój – Baza usług rozwojowych”** realizowanych w terminie do 30 czerwca 2026 r. będzie liczba przeprowadzonych naborów dedykowanych wyłącznie dla osób z niepełnosprawnościami w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego.

3.3. Zadanie 3. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla osób poszukujących pracy w tym grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej w ramach priorytetu 10 *Aktywni na rynku pracy programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027*

Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach jako Instytucja Pośrednicząca wspiera osoby niepełnosprawne, w tym z zaburzeniami psychicznymi poprzez wyodrębnienie ich jako grupy defaworyzowanej na rynku pracy w ramach **priorytetu 10 Aktywni na rynku pracy programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027**.

Osoby z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi należą do grupy docelowej, której udział w projektach zapewniają dokumenty programowe oraz przyjmowane przez Komitet Monitorujący FEŚ 2021-2027 kryteria wyboru projektów.

Realizatorzy zobowiązani są do zapewnienia uczestnictwa w projektach osobom z niepełnosprawnościami bez względu na ich rodzaj, a wsparcie dla tych osób jest każdorazowo dostosowane do ich specyficznych potrzeb.

Poza standardowymi formami aktywizacji zawodowej takimi jak poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, staże, przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej czy możliwość zatrudnienia na utworzonym stanowisku pracy, na każdym etapie realizacji projektu uczestnicy mają możliwość korzystania ze wsparcia psychologicznego. Są to często zajęcia motywujące do dalszego uczestnictwa w projekcie, a także pomagające w przezwyciężaniu trudności wynikających z niepełnosprawności. Ponadto realizatorzy projektów mają możliwość skorzystania z mechanizmu racjonalnych usprawnień, dzięki któremu likwidowane są bariery uniemożliwiające OZN aktywny udział w projektach. W poszczególnych działaniach istnieje również możliwość zaplanowania w budżecie projektu środków na tzw. zatrudnienie wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami, które polega na systematycznym szkoleniu w naturalnych warunkach w zakładach pracy oraz ciągłym wsparciu przez trenera pracy osób z niepełnosprawnością w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku.

Zgodnie z założeniami programu FEŚ, kompleksowym wsparciem mającym na celu powrót na rynek pracy docelowo objętych zostanie co najmniej 3.301 osób z niepełnosprawnościami w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego. W latach 2023-2024 z form wsparcia finansowanych z programu FEŚ skorzystało ogółem 456 osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności (w tym 254 kobiety). Dostępne statystyki ze względu na ochronę danych wrażliwych nie dają możliwości dotarcia do informacji, ilu było beneficjentów cierpiących na choroby psychiczne.

Wojewódzki Urząd Pracy jako Instytucja Pośrednicząca zwraca szczególną uwagę, **aby przyjmowane do realizacji projekty premiowały udział w nich osób z niepełnosprawnościami**, np. poprzez przyznawanie im dodatkowych punktów na etapie rekrutacji, a zaplanowane zadania uwzględniały ich specyficzne potrzeby wynikające z rodzaju niepełnosprawności.

Niezależnie od wsparcia dla posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności uczestników projektu, w celu promowania zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz zachęcania beneficjentów do angażowania tych osób do realizacji projektów, wszystkie ogłoszone dotychczas nabory konkurencyjne uwzględniały kryterium premiujące przyznające na etapie oceny dodatkowe punkty projektom, które zakładały **zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami jako personel merytoryczny projektu**. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że beneficjenci chętnie korzystają z tej możliwości i w zdecydowanej większości projektów angażują OZN w ich realizację.

Dodatkowo, aby zwiększyć udział osób z niepełnosprawnościami w różnych formach wsparcia oferowanych w projektach, jak np. doradztwo psychologiczne, zawodowe, coaching, szkolenia zawodowe w tym tzw. „szyte na miarę”, staże zawodowe, czy otwarcie własnej działalności gospodarczej, WUP od 2025 r. będzie prowadził nabory projektów o zaktualizowane kryteria wyboru projektów, jak np. „Co najmniej 8% uczestników projektu stanowią osoby z niepełnosprawnościami” dotyczy działania 10.01 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy (projekty PUP/MUP).

3.4. Zadanie 4. Prowadzenie kampanii szkoleniowo – informacyjnej promującej zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi adresowanej do pracodawców oraz kadry publicznych służb zatrudnienia

Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach planuje prowadzenie działań promocyjnych dotyczących realizowanych przez Urząd projektów dedykowanych osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego oraz informujących pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Kampanie informacyjno-promocyjne realizowane przez WUP trafiają do szerokiego grona mieszkańców województwa świętokrzyskiego **za pośrednictwem m.in. artykułów prasowych, spotów radiowych, publikacji na stronie internetowej urzędu oraz na łamach social mediów**. WUP organizuje także spotkania informacyjno-konsultacyjne do udziału, w których zapraszani są m.in.: pracodawcy, w tym przedstawiciele instytucji, firm, organizacji pozarządowych, także zrzeszających osoby ze szczególnymi potrzebami. Spotkania kierowane są także do wszystkich dorosłych mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Warto podkreślić, że WUP każdorazowo podczas przygotowywania zamówień publicznych związanych z organizacją spotkań, uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach planuje prowadzenie działań promujących zatrudnianie osób po kryzysach zdrowia psychicznego również poprzez **opracowanie i wydruk ulotki informacyjnej**, która będzie dystrybuowana podczas targów pracy, spotkań i seminariów poświęconych problemom lokalnego rynku pracy z udziałem pracodawców. Informowanie pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudnienia osób po kryzysach zdrowia psychicznego oraz podnoszenie świadomości dotyczącej dynamiki tych chorób i warunków, na jakich osoby z tego rodzaju niepełnosprawnościami mogą w pełni uczestniczyć w rynku pracy, jest jednym z kluczowych warunków zmiany ich sytuacji zawodowej.

W ramach wsparcia informacyjnego pracowników miejskiego i powiatowych urzędów pracy, którzy coraz częściej w swojej pracy stykają się z problematyką zaburzeń psychicznych, planowana jest organizacja **szkolenia dotyczącego specyfiki pracy z osobami po kryzysach zdrowia psychicznego** oraz metod aktywizacji zawodowej tej grupy klientów.

4. Monitoring realizacji działań

Monitorowanie zadań zaplanowanych do realizacji w ramach *Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Świętokrzyskiego do 2030 roku* przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach będzie obejmować:

- bieżącą analizę stopnia ich realizacji w odniesieniu do założonych wskaźników,
- identyfikację czynników ryzyka i ich ewentualnego wpływu na stan realizacji działań,
- analizę zaangażowanych zasobów kadrowych pod kątem możliwości osiągnięcia oczekiwanych rezultatów,
- formułowanie ewentualnych zaleceń dotyczących podniesienia jakości i efektywności prowadzonych działań (w kontekście założonych wskaźników i rezultatów).

Narzędzie monitoringu:

Sporządzany w cyklu rocznym raport monitoringowy uwzględniać będzie następujące narzędzia monitoringu: listy obecności na spotkaniach informacyjnych, warsztatach, poradach grupowych, dyżurach, liczba naborów w ramach Bazy Usług Rozwojowych dedykowanych wyłącznie do osób z niepełnosprawnościami w tym z zaburzeniami zdrowia psychicznego oraz dodatkowe kryteria wyboru projektów jak np. „Co najmniej 8% uczestników projektu stanowią osoby z niepełnosprawnościami” dotyczy działania 10.01 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy (projekty PUP/MUP). Poszczególne narzędzia pozwolą śledzić stopień realizacji założonych wskaźników.

Agregacja danych i generowanie koniecznych zestawień będzie możliwe również poza ustalonym cyklem raportowania. Analiza ilościowa danych gromadzonych w ramach monitoringu dokonywana będzie na podstawie informacji przekazywanych przez komórki organizacyjne zaangażowane w realizację działań.

Dane źródłowe do sporządzania raportów monitoringowych

Zakres przekazywanych przez poszczególne komórki organizacyjne informacji obejmował będzie co najmniej:

- opis działań zrealizowanych w okresie sprawozdawczym,
- liczbę osób objętych działaniami (wg stanu „na koniec okresu sprawozdawczego” oraz „w roku sprawozdawczym”) z uwzględnieniem cech demograficznych adresatów działań: płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania (powiat, miasto/wieś),
- opis zdarzeń mogących zagrozić osiągnięciu celów projektu (o ile zaistniały w okresie sprawozdawczym),
- opis działań podjętych w celu minimalizacji ww. zagrożeń.

5. Piśmiennictwo

- Sprawozdanie MRiPS-07 o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu
- <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/mental-health/#state>
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 roku w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030, Dz.U. 2023 poz. 2480.
- Kaszyński H. „Osoby chore psychicznie jako grupa beneficjentów organizacji pozarządowych świadczących usługi na rynku pracy”, Warszawa 2006.
- Trzcińska E. „Osoby z chorobami psychicznymi na rynku Pracy”, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Zeszyty Naukowe *Zbliżenia Cywilizacyjne* XIII (1)/2017
- „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2022” pod redakcją Bogdana Wojtyniaka i Pawła Goryńskiego, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy
- Zakład Ubezpieczeń społecznych, Absencja chorobowa w 2023 roku, Warszawa 2024, dostępne na stronie: <https://www.zus.pl/>.

Spis map, tabel, wykresów

Mapa. 1. Liczba osób korzystających z specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 100 tys. mieszkańców w woj. świętokrzyskim w 2023 r.	22
Tabela 1. Przyczyny niepełnosprawności osób dorosłych wg. danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2023 r. 14	
Tabela 2. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w gminach woj. świętokrzyskiego w 2023 roku.	19
Tabela 3. Zatrudnienie pracowników OPS wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 roku.....	24
Tabela 4. Środowiskowe Domy Samopomocy w woj. świętokrzyskim w 2024 roku.	29
Tabela 5. Mieszkania treningowe, wspomagane, aktywizujące w woj. świętokrzyskim w 2024 r.	34
Tabela 6. Domy pomocy społecznej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.	39
Tabela 7. Warsztaty terapii zajęciowej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.	43
Tabela 8. Zakłady aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.	46
Tabela 9. Centra integracji społecznej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.	48
Tabela 10. Kluby integracji społecznej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.	49
Tabela 11. Przedsiębiorstwa społeczne w woj. świętokrzyskim w 2024 roku.	51
Tabela 12. Zakłady pracy chronionej w województwie świętokrzyskim w 2024 r.	53
Tabela 13. Niepełnosprawni według rodzaju niepełnosprawności będący w ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa świętokrzyskiego.	73
Tabela 14. Niepełnosprawni według poziomu wykształcenia będący w ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa świętokrzyskiego.	74
Tabela 15. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy województwa świętokrzyskiego podejmujące pracę oraz korzystające z usług i instrumentów rynku pracy w latach 2018-2023	77
Wykres 1. Liczba osób, którym przyznano decyzją specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. świętokrzyskim w latach 2018-2023 r.	17
Wykres 2. Liczba świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. świętokrzyskim w latach 2018-2023 r.	18

Wykres 3. Wydatkowana kwota świadczeń na specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. świętokrzyskim w latach 2018-2023 r.	18
Wykres 4. Pracownicy OPS/CUS wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim w latach 2021-2023.	23
Wykres 5. Udział ŚDS wg typu w województwie świętokrzyskim w 2024 r.	27
Wykres 6. Liczba miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i osób korzystających w woj. świętokrzyskim w latach 2021-2023.	28
Wykres 7. Zatrudnienie w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i osób korzystających w woj. świętokrzyskim w latach 2021-2023.	28
Wykres 8. Liczba miejsc w placówkach, osób korzystających oraz osób umieszczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.	32
Wykres 9. Liczba osób oczekujących do mieszkań treningowych i wspomaganych (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.	32
Wykres 10. Kadra placówek mieszkań - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.	33
Wykres 11. Domy pomocy społecznej wg typu w woj. świętokrzyskim w 2024 roku.	37
Wykres 12. Liczba miejsc w placówkach, osób korzystających oraz osób umieszczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.	38
Wykres 13. Liczba osób oczekujących do domów pomocy społecznej (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.	38
Wykres 14. Kadra placówek domów pomocy społecznej - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 XII danego roku) w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.	39
Wykres 15. Liczba uczestników zajęć WTZ w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.	42
Wykres 16. Kadra placówek WTZ - liczba osób zatrudnionych ogółem w woj. świętokrzyskich w latach 2020-2023.	42
Wykres 17. Liczba uczestników zajęć zakładów aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.	45
Wykres 18. Dofinansowanie PFRON zakładów aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w latach 2020-2023.	46

Wykaz skrótów

BUR	Baza Usług Rozwojowych
CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna
CIiPKZ	Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej
CIS	Centrum integracji społecznej
DPS	Dom pomocy społecznej
DW EFS	Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
ESO4.11.	Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)
FERS	Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
FEŚ	Program regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Klub integracji społecznej
MRIPS-03-R	Sprawozdanie w CAS: "Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII"
MRIPS-06	Sprawozdanie w CAS: "Wybrane jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz zatrudnienie w systemie pomocy społecznej".
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MUP	Miejski Urząd Pracy w Kielcach
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	non governmental organisations" oznaczający organizacje pozarządowe
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZN	osoba z niepełnosprawnością
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
poz.	pozycja
PS	Przedsiębiorstwo społeczne
PUP	Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach

PZP	Poradnia Zdrowia Psychicznego
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPOZP	Regionalnego Program Ochrony Zdrowia Psychicznego
RSO4.5	Cel szczegółowy: RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
ŚUW	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki
tj.	tak jak
tys.	tysięcy
UE	Unia Europejska
UMWŚ	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
WTZ	Warsztat terapii zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach
ZAZ	Zakład aktywności zawodowej
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych